
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
UNIVERSITY OF PELOPONNESE

ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

Οικονομική Ανάλυση

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Η ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΕ ΜΕΤΑ
ΤΗΝ ΕΙΣΟΔΟ ΣΤΗΝ ΟΝΕ**

Επιμέλεια:

Δημακοπούλου Αντωνία

Τρίπολη, Φεβρουάριος 2013

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

UNIVERSITY OF PELOPONNESE

ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

Οικονομική Ανάλυση

Επιβλέπουσα :

Αναστασία Πέτρου

Λέκτορας

Τμήμα Οικονομικών Επιστημών

Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Μέσα από αυτή τη σελίδα θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους εκείνους που συνέβαλαν με οποιοδήποτε τρόπο στην ολοκλήρωση της παρούσας εργασίας.

Ιδιαίτερα θα ήθελα να ευχαριστήσω την κα Αναστασία Πέτρου, Λέκτορα του τμήματος Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, για την ανάθεσή του θέματος της παρούσας μεταπτυχιακής διατριβής και την ενθάρρυνση που μου έδωσε προκειμένου να ολοκληρωθεί. Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω τους φίλους που συνέβαλαν με τα σχόλια, την κριτική και τις γνώσεις τους στην αντιμετώπιση των δυσκολιών. Τέλος, ιδιαίτερες ευχαριστίες θέλω να εκφράσω στην οικογένεια μου για τη συμπαράσταση και την κατανόηση που επέδειξαν μέχρι την ολοκλήρωση των σπουδών μου.

Την παρούσα εργασία θα ήθελα να την αφιερώσω στο σύζυγο μου Παντελή.

Περιεχόμενα

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	i
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΩΝ	iii
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ.....	iv
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	v
ABSTRACT.....	vi
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ.....	vii
Εισαγωγή.....	1
1. Η Ανταγωνιστικότητα.....	3
2. Το εμπόριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 27 με χώρες εκτός ΕΕ	5
2.1 Το εμπόριο προϊόντων της ΕΕ-27 και η τυποποίηση SITC	6
2.1.1 Πρωτογενή προϊόντα (0-4):	9
2.1.2 Μεταποιημένα προϊόντα (5-8):	16
2.1.3 Προϊόντα και συναλλαγές μη ταξινομημένα κατά κατηγορίες (9)	23
2.2 Το εμπόριο υπηρεσιών.....	24
3. Ο δείκτης Ανταγωνιστικότητας (GCI).....	29
3.1 Τα μέλη της ΕΕ-27 βάση των εισαγωγών – εξαγωγών τους και η κατάταξη τους στο δείκτη GCI.	31
3.1.1 Γερμανία	32
3.1.2 Ηνωμένο Βασίλειο.....	35
3.1.3 Γαλλία	37
3.1.4 Ιταλία	40
3.1.5 Ισπανία.....	43
3.1.6 Πορτογαλία	47
3.1.7 Ελλάδα	51
Συμπεράσματα.....	57
Βιβλιογραφία	60

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΩΝ

Γράφημα 1 Εισαγωγές-Εξαγωγές Πρωτογενών Προϊόντων 2002-2011.....	10
Γράφημα 2 Εισαγωγές Πρώτων Υλών ΕΕ-27, 2002-2011	13
Γράφημα 3 Εισαγωγές Προϊόντων ενέργειας ΕΕ-27, 2002-2011	15
Γράφημα 4 Οι εξαγωγές & εισαγωγές της Γερμανίας 2002-2011	34
Γράφημα 5 Το εμπόριο προϊόντων της Γαλλίας 2002-2011	39
Γράφημα 6 Οι εξαγωγές και οι εισαγωγές της Ιταλίας σε προϊόντα 2002-2011	42
Γράφημα 7 Το εμπόριο της Ισπανίας σε προϊόντα 2002-2011	46
Γράφημα 8 Το εμπόριο της Πορτογαλίας σε προϊόντα 2002-2011	50
Γράφημα 9 Το εμπόριο της Ελλάδας σε προϊόντα 2002-2011	53

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1 Οι μεγαλύτεροι εισαγωγείς προϊόντων στον κόσμο (%).....	6
Πίνακας 2 Οι μεγαλύτεροι εξαγωγείς προϊόντων στον κόσμο (%)	6
Πίνακας 3 Εξαγωγές προϊόντων της ΕΕ-27 ανά κατηγορία σε εκατ. 2002-2011.....	7
Πίνακας 4 Εισαγωγές προϊόντων της ΕΕ-27 ανά κατηγορία σε εκατ. € 2002-2011.	8
Πίνακας 5 Εμπόριο Τρόφιμα ΕΕ-27, ποτά και καπνός σε εκατ. € 2002-2011	11
Πίνακας 6 Εμπόριο Πρώτων υλών ΕΕ-27, σε εκατ. € 2002-2011	14
Πίνακας 8 Εμπόριο Φαρμακευτικών Προϊόντων ΕΕ-27 σε εκατ. €, 2002-2011	18
Πίνακας 9 Εμπόριο Προϊόντα και συναλλαγές μη ταξινομημένα κατά κατηγορίες ΕΕ-27 σε εκατ. ευρώ, 2002-2011	24
Πίνακας 10 Εισαγωγές και εξαγωγές υπηρεσιών της ΕΕ-27 σε εκατ. €, 2004-2011	25
Πίνακας 11 Εμπορικό ισοζύγιο υπηρεσιών ανά τομέα της ΕΕ-27 σε εκατ. € 2009-2011	25
Πίνακας 12 The Global Competitiveness Index 2011–2012	30
Πίνακας 13 Το ποσοστό επί των εξαγωγών των χωρών της ΕΕ-27 με χώρες εκτός ΕΕ, 2002-2004	31
Πίνακας 14 Διεθνές εμπόριο ελληνικών υπηρεσιών εκτός ΕΕ-27 2004-2011	54
Πίνακας 15 Greece Global Competitiveness Index 2011-2012	55

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Κατά τη διάρκεια των δύο τελευταίων δεκαετιών, η παγκοσμιοποίηση έχει δώσει μία νέα ώθηση στο εμπόριο. Όλο και περισσότερα προϊόντα και υπηρεσίες έχουν εισέλθει στις αγορές και οι εγχώριες επιχειρήσεις όλο και περισσότερο ασχολούνται με το διεθνές εμπόριο. Η ανταγωνιστικότητα των οικονομιών των χωρών αποτελεί τον καθοριστικό παράγοντα που αναδεικνύει τους κυρίαρχους του διεθνούς εμπορίου.

Η ανταγωνιστικότητα αποτελεί σήμερα το κεντρικό μέλημα όλων των χωρών σε μια ολοένα και πιο ανοικτή και ενοποιημένη παγκόσμια οικονομία. Σε αυτή την εργασία, θα προσπαθήσουμε να προσεγγίσουμε την ανταγωνιστικότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης βάση των εξαγωγών της.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Ανταγωνιστικότητα, Εμπόριο, Εξαγωγές, Ευρωπαϊκή Ένωση, Δείκτης Ανταγωνιστικότητας GCI

ABSTRACT

During the last two decades, globalization has given a new boost to trade. More and more products and services have entered the market and domestic firms increasingly concerned with international trade. The competitiveness of their economies is the determining factor that highlights the rulers of the international trade.

Competitiveness is now the central concern of all countries in an increasingly open and integrated world economy. In this paper, we try to approach the competitiveness of the European Union through the contribution of exports.

KEY-WORDS: Competitiveness, trade, exports, European Union, Global Competitiveness Index, GCI

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ

ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
ΑΝΠ	Άριστες Νομισματικές Περιοχές
ΔΝΤ	Διεθνές Νομισματικό Ταμείο
Ε&Α	Έρευνα & Ανάπτυξη
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
Εκατ.	Εκατομμύρια
ΕΚΤ	Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
ΕΛΣΤΑΤ	Ελληνική Στατιστική Αρχή
ΙΝΕ	Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ
ΟΝΕ	Οικονομική και Νομισματική Ένωση
ΟΟΣΑ	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
ΣΕΒ	Σύνδεσμος Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών

ΑΓΓΛΙΚΕΣ

BIS	The Department for Business, Innovation & Skills
ECU	European Currency Union
EFPIA	European Federation of Pharmaceutical Industries and Associations
EMU	Economic and Monetary Union
EUROSTAT	European statistical service
GCI	Global Competitiveness Index
GDP	Gross domestic product
Gtn	Gigatone
Mill	Millions
OECD	Organization for Economic Co-operation and

	Development
PPP	Purchasing power parity
SITC	Standard International Trade Classification

Εισαγωγή

Την 1η Ιανουαρίου του 2002, έχουμε τη γέννηση¹ ενός νέου νομίσματος στην Ευρώπη, που σηματοδότησε την μεγαλύτερη νομισματική αλλαγή στην ιστορία. Τα εθνικά χαρτονομίσματα και κέρματα μέχρι τα τέλη Φεβρουαρίου αποσύρονται από την κυκλοφορία και τη θέση τους παίρνει το ευρώ. Η νομισματική ολοκλήρωση ενισχύει την εξωστρέφεια της ΕΕ-27 και την καθιστά ως τη μεγαλύτερη εμπορική δύναμη στον κόσμο.

Η ΕΕ-27 κατέχει το μεγαλύτερο μερίδιο του παγκόσμιου εμπορίου προϊόντων. Το 2011 οι εξαγωγές προϊόντων της ΕΕ-27, με χώρες εκτός ΕΕ-27, αντιστοιχούσαν στο 16% των παγκόσμιων εξαγωγών, ενώ οι εισαγωγές στο 17% των παγκόσμιων εισαγωγών. Το διεθνές εμπόριο υπηρεσιών της ΕΕ-27 είναι πολύ μικρότερο από το εμπόριο προϊόντων, όμως συμβάλλει πάρα πολύ στην οικονομική ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας, αφού σε γενικές γραμμές είναι εντάσεως εργασίας.

Από το 2002 τόσο οι εξαγωγές, όσο και οι εισαγωγές της ΕΕ-27 παρουσιάζουν ανοδική πορεία, με εξαίρεση την απότομη πτώση τους το 2009, εξαιτίας της παγκόσμιας κρίσης. Το 2010 το διεθνές εμπόριο της ΕΕ-27 ανακάμπτει, ωστόσο η παγκόσμια κρίση έχει αφήσει τα σημάδια της στις οικονομίες των κρατών – μελών και έχει φέρει στο προσκήνιο όλες τις αδυναμίες της ΟΝΕ.

Κατά την εξεταζόμενη δεκαετία κυρίαρχη χώρα στο διεθνές εμπόριο της ΕΕ-27 είναι η Γερμανία, η μεγαλύτερη οικονομία της Ευρώπης, που παρουσιάζει το πιο πλεονασματικό εμπορικό ισοζύγιο. Η παραγωγή της Γερμανίας χαρακτηρίζεται από υψηλό βαθμό εκβιομηχάνισης και διαφοροποίησης, με κινητήρια δύναμη την καινοτομία, για αυτό κατατάσσεται για το 2011 στην 6^η θέση μεταξύ των 142 οικονομιών που

---

¹ Ίδη από την 1η Ιανουαρίου 1999 το ευρώ υφίσταται με τη λογιστική μορφή του, που

εξετάζει ο δείκτης Ανταγωνιστικότητας GCI (Global Competitiveness Index).

Ειδικότερα η σειρά κατάταξης στο δείκτη GCI μίας χώρας είναι ιδιαίτερα σημαντική για την αξιολόγηση της ανταγωνιστικότητας της, καθώς ο δείκτης θεωρείται από αναλυτές ένα από τα σημαντικότερα εργαλεία εκτίμησης της πορείας των οικονομιών. Στην πρώτη δεκάδα του δείκτη, εκτός από τη Γερμανία συναντάμε και άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως είναι η Σουηδία, η Φινλανδία, η Δανία, η Ολλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο που επιβεβαιώνουν την ανταγωνιστικότητα της ΕΕ-27 σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες.

Εξετάζοντας το εμπόριο της ΕΕ-27 σε συνάρτηση με τις επιδόσεις στις εξαγωγές και το δείκτη GCI των επιμέρους κρατών-μελών της ΕΕ-27 θα επιχειρήσουμε να βγάλουμε συμπεράσματα για τη μελλοντική πορεία της ανταγωνιστικότητας της ΕΕ-27 και τους παράγοντες που την επηρεάζουν είτε θετικά, είτε αρνητικά. Για τους σκοπούς της εργασίας έγινε βιβλιογραφική ανασκόπηση και επεξεργασία των απαραίτητων στατιστικών στοιχείων.

Η διάρθρωση της μελέτης είναι η εξής: Στο πρώτο κεφάλαιο επιχειρούμε να ορίσουμε την Ανταγωνιστικότητα μέσω διαφορετικών προσεγγίσεων. Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζεται η πορεία του εμπορίου της ΕΕ, προκειμένου να βγάλουμε συμπεράσματα για τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα της κάθε χώρας. Στο τρίτο κεφάλαιο αναλύουμε το δείκτη GCI και τους πυλώνες του. Στη συνέχεια συγκρίνουμε την εμπορική επίδοση βασικών ευρωπαϊκών χωρών και την αντιπαραθέτουμε με την εξαγωγική τους κατάταξη, με σκοπό να επισημάνουμε τις αδυναμίες της κάθε χώρας. Στο τέλος παραθέτουμε τα συμπεράσματα μας.

1. Η Ανταγωνιστικότητα

Τα τελευταία χρόνια έχει μπει στην καθημερινότητα μας η λέξη «ανταγωνιστικότητα» και για την ακρίβεια η έλλειψη της στην οικονομία. Στο παρελθόν βασικό συστατικό της ανταγωνιστικότητας θεωρούσαν το συγκριτικό πλεονέκτημα της κάθε χώρας. Αν και η ανταγωνιστικότητα βασίζεται στη σύγκριση των επιδόσεων μεταξύ των χωρών, όμως αυτό δεν αρκεί για να προσεγγίσουμε την πολυδιάστατη έννοια της ανταγωνιστικότητας. Υπάρχουν διάφορες προσεγγίσεις που επιχειρούν να αποδώσουν ορισμό στην ανταγωνιστικότητα, όπως:

«Ανταγωνιστικότητα σημαίνει υποστήριξη της ικανότητας των επιχειρήσεων, κλάδων, περιφερειών, χωρών ή διακρατικών περιοχών να δημιουργούν σχετικά υψηλά επίπεδα εισοδήματος και απασχόλησης των συντελεστών τους, ενώ παραμένουν εκτεθειμένες στο διεθνή ανταγωνισμό.» (OECD 1996)

«Μια χώρα θεωρείται ανταγωνιστική αν πουλάει αρκετά προϊόντα και υπηρεσίες, με εισοδήματα για τους συντελεστές συμβατά με τις προσδοκίες και βλέψεις (τρέχουσες και συνεχώς μεταβαλλόμενες) της χώρας, υπό συνθήκες (μακρο-οικονομικές και κοινωνικές) που κρίνονται ως ικανοποιητικές από τους πολίτες» (Aiginger 1996: 141). Προκειμένου να ανταποκριθεί στις σύγχρονες απαιτήσεις προστέθηκε και το κριτήριο: «Ανταγωνιστικότητα είναι η ικανότητα μιας χώρας ή περιοχής να δημιουργεί ευημερία.» (Aiginger 2006: 162)

Παρατηρώντας τους νεότερους ορισμούς που αφορούν την ανταγωνιστικότητα γίνεται αντιληπτό ότι πλέον δεν εστιάζουμε μόνο στη σύγκριση κόστους και τιμών. Η ανταγωνιστικότητα εστιάζει στη μεγέθυνση της οικονομίας των χωρών αλλά σε συνθήκες κοινωνικής ευημερίας κοιτώντας προς το μέλλον.

Επάνω σε αυτή τη λογική στηρίζεται και ο στρατηγικός στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά την ανταγωνιστικότητα υιοθετώντας το

2000 τη συνθήκη της Λισαβόνας. Η συνθήκη της Λισαβόνας ορίζει «να γίνει ανταγωνιστικότερη και δυναμικότερη οικονομία της γνώσης ανά την υφήλιο, ικανή για βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και με μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή» (συμπεράσματα της προεδρίας, Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισαβόνας, 23 και 24 Μαρτίου 2000).

Η ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας στις αναπτυσσόμενες χώρες, μπορεί να βασιστεί στην ένταση εργασίας με χαμηλές αμοιβές. Ως αποτέλεσμα έχει τη μαζική παραγωγή χαμηλού κόστους προϊόντων, όπως η Κίνα και η Ινδία, δηλαδή στο πλεονέκτημα κόστους. Το συγκριτικό πλεονέκτημα ενός προϊόντος δεν αποτελεί πια τον κύριο προσδιοριστικό παράγοντα επιτυχίας στην αγορά.

Στις αναπτυγμένες χώρες η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας βασίζεται στην παραγωγή προϊόντων με υψηλή προστιθέμενη αξία, καινοτομιών που βασίζονται στην υψηλή τεχνολογία-τεχνογνωσία, δηλαδή στο δυναμικό συγκριτικό πλεονέκτημα. Κυρίαρχο στοιχείο προσδιορισμού του δυναμικού συγκριτικού πλεονεκτήματος είναι η τεχνολογία. Στην τεχνολογία στηρίζεται η δημιουργία νέων προϊόντων και νέων μεθόδων παραγωγής.

Προς αυτή την κατεύθυνση προσπαθεί να κινηθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση, που στοχεύει στην ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας προωθώντας την παραγωγή καινοτόμων προϊόντων, με ποιοτική υπεροχή, διαφοροποίηση και εισαγωγή νέων μεθόδων και τεχνολογιών παραγωγής, με σεβασμό στον άνθρωπο και το περιβάλλον. Η ανταγωνιστικότητα έχει μεγάλη σημασία για τη διατήρηση και την αύξηση της ευημερίας της. Οι υψηλοί ρυθμοί ανταγωνιστικότητας εξασφαλίζουν υψηλές επιδόσεις στο επενδύσιμο κεφάλαιο με αποτέλεσμα την άνοδο του βιοτικού επιπέδου και την ενίσχυση του εθνικού νομίματος. Η ανταγωνιστικότητα μιας χώρας δεν μπορεί να στηρίζεται μόνο στο συγκριτικό της πλεονέκτημα αλλά και στο πόσο παραγωγικά το αξιοποιεί με γνώμονα το μέλλον.

2. Το εμπόριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 27 με χώρες εκτός ΕΕ

Η αύξηση των εξαγωγών θεωρείται ότι είναι ο κύριος παράγοντας για την αύξηση της παραγωγής και της απασχόλησης της οικονομίας. Η αύξηση των εξαγωγών συμβάλλει θετικά στην αύξηση του ΑΕΠ. Ενώ το ξένο συνάλλαγμα που προέρχεται από τις εξαγωγές επιτρέπει την εισαγωγή κεφαλαιουχικών προϊόντων, τα οποία, με τη σειρά τους, να αυξάνουν την παραγωγή. Μέσα από αυτή την ανταλλαγή επιτυγχάνει η κάθε χώρα την πρόσβαση στους παγκόσμιους πόρους και επεκτείνει τα όρια της αγοράς. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι το διεθνές εμπόριο είναι η μηχανή που κινεί την οικονομική ανάπτυξη των εθνών και η διεθνής ανταγωνιστικότητα παριστά το καύσιμο που τροφοδοτεί αυτή τη μηχανή (Ezeala-Harrison, 1999). Το διεθνές εμπόριο με την ανάπτυξη που επιφέρει συμβάλλει θετικά στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των ανθρώπων σε ολόκληρο τον κόσμο. Η μελέτη των στατιστικών στοιχείων του διεθνούς εμπορίου μπορούν να δώσουν σημαντικές πληροφορίες οι οποίες αφορούν την εικόνα της κάθε οικονομίας. Σε συνδυασμό με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κάθε οικονομίας, όπως το μέγεθος της οικονομίας, την οικονομική δραστηριότητα κτλ, δίνουν τη δυνατότητα για να εξάγουμε συμπεράσματα για το μέλλον της και για τους τομείς που πρέπει να γίνουν διορθωτικές κινήσεις.

Προϋπόθεση για την εμπλοκή μίας χώρας στο διεθνές εμπόριο είναι η ύπαρξη ανοικτής οικονομίας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι μια κατεξοχήν ανοικτή οικονομία που συμμετέχει στο διεθνές εμπόριο και κατέχει ηγετικό ρόλο σε αυτό. Το διεθνές εμπόριο αποτελείται από το εμπόριο προϊόντων και υπηρεσιών και αποτελεί ένα σημαντικό δείκτη των επιδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην οικονομία, δείχνοντας πως αλληλεπιδρά με άλλες χώρες και τη θέση της στη διεθνή οικονομία.

2.1 Το εμπόριο προϊόντων της ΕΕ-27 και η τυποποίηση SITC

Η Ευρωπαϊκή Ένωση κατέχει το μεγαλύτερο μερίδιο του παγκόσμιου εμπορίου προϊόντων. Το 2011 το 17% των παγκόσμιων εισαγωγών και το 16% των παγκόσμιων εξαγωγών πραγματοποιήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση, που την καθιστά τον μεγαλύτερο εμπορικό παράγοντα στον κόσμο. Την ακολουθούν οι ΗΠΑ και η Κίνα.

Πίνακας 1 Οι μεγαλύτεροι εισαγωγείς προϊόντων στον κόσμο (%)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
EU-27	18,9	19,6	19,3	19,1	19,2	19,3	19,3	18,4	17,5	17,0
USA	25,6	24,2	23,0	22,5	21,6	19,7	17,9	17,2	16,9	16,1
China (except Hong Kong)	6,3	7,6	8,5	8,6	8,9	9,3	9,4	10,8	12,0	12,4

(Πηγή: Eurostat, ext_lt_introle, 10.12.12)

Πίνακας 2 Οι μεγαλύτεροι εξαγωγείς προϊόντων στον κόσμο (%)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
EU-27	19,0	19,2	19,0	18,1	17,2	17,4	16,8	17,2	16,0	16,0
USA	15,6	14,2	13,1	12,4	12,2	11,9	11,2	11,8	11,4	10,9
China (except Hong Kong)	7,3	8,6	9,5	10,5	11,4	12,5	12,4	13,5	14,1	14,0

(Πηγή: Eurostat, ext_lt_introle, 10.12.12)

Την τελευταία δεκαετία 2002-2011 οι εξαγωγές σε προϊόντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης παρουσιάζουν ανοδική τάση. Όμως το συνολικό ποσοστό συμμετοχής της έχει μειωθεί λόγω της αύξησης των εξαγωγών που προέρχεται από τον αναπτυσσόμενο κόσμο. Ωστόσο το 2009, που είναι το έτος που ακολουθεί το ξέσπασμα της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, εμφανίζει πτώση από 1.317.503 εκατ. ευρώ που ήταν το 2008 σε 1.099.158 εκατ. ευρώ. Η πτώση αυτή έφερε το επίπεδο των εξαγωγών σε αξίες του 2005. Το 2011 φτάνουν στο ποσό των 1.558.415 εκατ. ευρώ μια αύξηση της τάξης του 14,87% σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος. Η αύξηση αυτή

οφείλεται κατά κύριο λόγο στην αύξηση του επιπέδου των εξαγωγών που αφορούν μηχανολογικό και μεταφορικό εξοπλισμό και άλλων μεταποιημένων προϊόντων. Παρόλα αυτά δεν έφτασε το ποσοστό συμμετοχής της στο παγκόσμιο εμπόριο στα επίπεδα που είχε πριν την κρίση.

Πίνακας 3 Εξαγωγές προϊόντων της ΕΕ-27 ανά κατηγορία σε εκατ. 2002-2011

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Total - All products	891.899	869.237	952.955	1.057.561	1.161.884	1.242.927	1.317.503	1.099.158	1.356.684	1.558.415
Food, drinks and tobacco	50.085	48.532	48.558	51.995	57.926	62.025	68.373	62.766	76.439	88.982
Raw materials	18.478	18.270	21.033	23.806	28.548	30.275	32.088	27.789	37.878	44.905
Mineral fuels, lubricants and related materials	26.173	27.410	32.935	45.871	59.024	65.889	83.305	56.733	76.235	100.949
Chemicals and related products, n.e.s.	141.135	141.103	152.621	164.853	184.571	197.917	198.793	196.380	235.258	255.534
Machinery and transport equipment	401.504	391.583	430.096	475.502	509.556	549.801	575.006	461.731	572.551	650.076
Other manufactured goods	234.699	223.857	246.192	266.453	294.211	310.182	317.109	259.815	311.676	354.448
Commodities and transactions not classified elsewhere in the SITC	19.825	18.483	21.520	29.081	28.049	26.838	42.830	33.944	46.646	63.521

(Πηγή: Eurostat, [tet00061](#), 14.01.2013)

Ανοδική τάση παρουσιάζουν και οι εισαγωγές της Ευρωπαϊκής Ένωσης οι οποίες είναι μεγαλύτερες από τις εξαγωγές, με αποτέλεσμα την εμφάνιση αρνητικών εμπορικών ισοζυγίων. Το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου της ΕΕ οφείλεται κατά κύριο λόγο στο έλλειμμα των πρωτογενών προϊόντων, κυρίως από τα ενεργειακά προϊόντα, τα οποία σχεδόν τριπλασιάστηκαν μεταξύ 2000 και 2011. Ο μέσος όρος των εξαγωγών έναντι των εισαγωγών κυμαίνεται στο 0,9%. Το 2002 οι εισαγωγές ήταν στο 18,9%, το 2008 ξεπερνάει τις ΗΠΑ και γίνεται πρώτη στις εισαγωγές σε ολόκληρο τον κόσμο με 19,3% και έκτοτε κρατάει την πρώτη θέση αν και υποχωρεί το μερίδιό της στο σύνολο των παγκόσμιων

εισαγωγών. Οι εισαγωγές προϊόντων το 2011 αυξήθηκαν κατά 12,17% έναντι του 2010 και αποτιμώνται στο ποσό των 1.717.122 εκατ. ευρώ, με τη μεγαλύτερη αύξηση να καταγράφουν οι εισαγωγές ορυκτών καυσίμων, λιπαντικών προϊόντων και πρώτων υλών.

Πίνακας 4 Εισαγωγές προϊόντων της ΕΕ-27 ανά κατηγορία σε εκατ. € 2002-2011

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Total - All products	936.967	935.265	1.027.522	1.183.210	1.363.882	1.445.032	1.582.927	1.233.075	1.530.844	1.717.122
Food, drinks and tobacco	58.124	57.297	58.821	63.007	67.949	75.615	80.820	73.775	80.722	91.325
Raw materials	44.543	43.092	48.476	52.714	63.212	70.398	75.565	47.530	71.137	85.690
Mineral fuels, lubricants and related materials	149.112	157.870	183.437	272.576	339.564	336.526	457.750	297.658	383.196	488.476
Chemicals and related products, n.e.s.	80.757	80.506	88.529	96.445	109.221	120.706	124.295	112.463	137.412	154.084
Machinery and transport equipment	329.057	326.763	354.499	385.701	412.486	428.425	425.429	352.429	446.265	442.210
Other manufactured goods	244.268	238.534	262.299	290.666	341.594	382.697	375.287	296.443	362.416	400.575
Commodities and transactions not classified elsewhere in the SITC	31.106	31.204	31.461	22.099	29.856	30.665	43.781	52.777	49.696	54.761

(Πηγή: Eurostat, [tet00061](#), 14.01.2013)

Η τυποποίηση SITC

Η Τυποποιημένη Ταξινόμηση Διεθνούς Εμπορίου (SITC) των Ηνωμένων Εθνών είναι μια από τις πιο συχνά χρησιμοποιούμενες ταξινομήσεις προϊόντων και χάρη σ' αυτή μπορεί να γίνει σύγκριση με τις στατιστικές για το εξωτερικό εμπόριο που καταρτίζονται σε παγκόσμιο επίπεδο. Σύμφωνα με την τυποποίηση SITC και οι κύριες κατηγορίες ταξινόμησης και η ομαδοποίηση είναι:

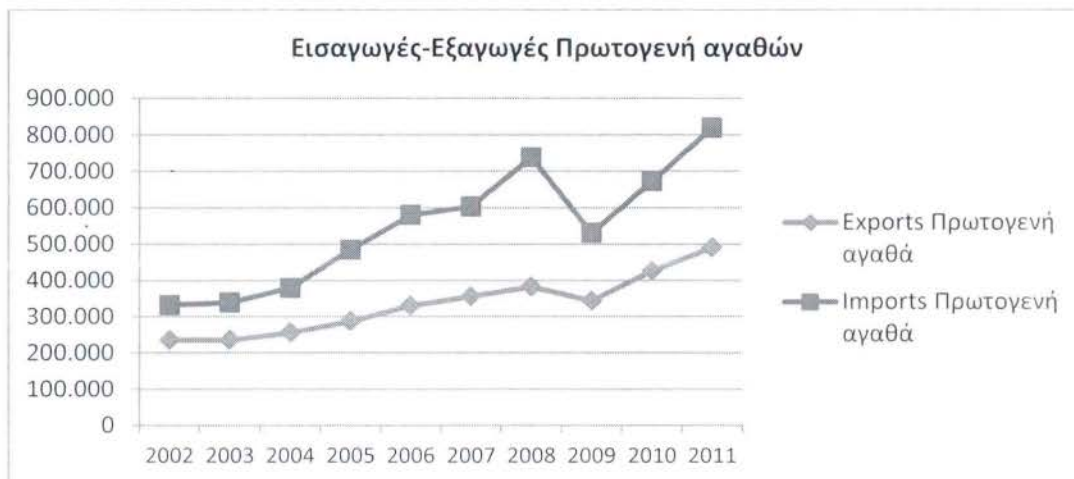
Standard International Trade Classification Revision 4	
Κατηγορία: SITC-1 (1-ψήφιο Ανάλυση)	Ομαδοποίηση Κατηγοριών
Section 0 Τρόφιμα και ζώα ζωντανά, (Food and live animals)	Πρωτογενή προϊόντα (0-4): Τρόφιμα, ποτά, καπνός (0+1) Πρώτες ύλες (2+4) Προϊόντα ενέργειας (3)
Section 1 Ποτά και καπνός, (Beverages and tobacco)	
Section 2 Ακατέργαστα υλικά, μη εδώδιμα είδη, εκτός από τα καύσιμα, (Crude materials, inedible, except fuels)	
Section 2 Ορυκτά καύσιμα, λιπαντικά και συναφή υλικά, (Mineral fuels, lubricants and related materials)	
Section 4 Ζωικά και φυτικά έλαια, λίπη, και τα κεριά, (Animal and vegetable oils, fats and waxes)	
Section 5 Χημικά και συναφή προϊόντα, (Chemicals and related products, n.e.s.)	Μεταποιημένα προϊόντα (5-8): Χημικά (5) Μηχανές και εξοπλισμός μεταφορών (7) Άλλα μεταποιημένα προϊόντα (6+8)
Section 6 Βιομηχανικά είδη ταξινομημένα κυρίως με βάση το υλικό, (Manufactured goods classified chiefly by material)	
Section 7 Μηχανήματα και εξοπλισμός μεταφορών, (Machinery and transport equipment)	
Section 8 Διάφορα βιομηχανικά είδη, (Miscellaneous manufactured articles)	
Section 9 Βασικά προϊόντα και συναλλαγές μη ταξινομημένα σε άλλα μέρη του SITC, (Commodities and transactions not classified elsewhere in SITC)	Προϊόντα και συναλλαγές μη ταξινομημένα κατά κατηγορίες (9)

2.1.1 Πρωτογενή προϊόντα (0-4):

Από το 2002 μέχρι το 2011 οι εισαγωγές της ΕΕ όλων σχεδόν των επιμέρους τμημάτων της πρωτογενούς ομάδας παρουσιάζουν αυξητική πορεία με εξαίρεση το 2009 που κλείνει με σημαντική πτώση. Η αύξηση του συνόλου των προϊόντων το 2011 σε σχέση με το 2002 είναι της τάξεως του 45,43%. Αντίστοιχη εικόνα παρουσιάζουν οι εξαγωγές προϊόντων,

μικρότερη όμως των εισαγωγών. Πτώση το 2009 υπάρχει και στις εισαγωγές, ενώ μεταξύ του 2002 και του 2011 έχουμε άνοδο στο σύνολο των εισαγωγών της τάξεως του 42,77%.

Γράφημα 1 Εισαγωγές-Εξαγωγές Πρωτογενών Προϊόντων 2002-2011

(Πηγή: Eurostat, ext_lt_intertrd, 10.12.12)

Τρόφιμα, ποτά και καπνός (0+1)

Η υποομάδα Τρόφιμα, ποτά και καπνός περιλαμβάνει τα γεωργικά προϊόντα, όπως τρόφιμα, ζωντανά ζώα, ψάρια, θαλασσινά, ποτά και καπνό. Το εμπόριο τροφίμων και ποτών παρέμεινε σχετικά σταθερό μέχρι το 2004, αλλά αυξάνετε ραγδαία από το 2005.

Από την πλευρά των εισαγωγών το 2002 μέχρι το 2011 παρουσιάζει αύξηση κατά 36,35%. Το 2002 οι εισαγωγές σε αυτή την ομάδα ήταν 58.124 εκατ. ευρώ και φτάνουν το 2008 το ποσό των 80.820 εκατ. ευρώ. Το 2009 ακολουθεί πτώση της τάξεως του 8,72% και από το 2010 αρχίζουν να αυξάνονται οι εισαγωγές και φτάνουν το 2011 στο ποσό των 91.325 εκατ. ευρώ. Ο καφές, το τσάι, τα φρούτα, τα λαχανικά και τα ψάρια αποτελούν τα κυρίαρχα προϊόντα που εισάγει η ΕΕ από αυτήν ομάδα. Οι κυριότεροι

εμπορικοί εταίροι της ΕΕ στις εισαγωγές είναι η Βραζιλία, η οποία είναι σταθερά στην πρώτη θέση, οι ΗΠΑ και η Αργεντινή που εναλλάσσονται στη δεύτερη και τρίτη θέση.

Οι εξαγωγές της ομάδας «Τρόφιμα, ποτά και καπνός» ξεκινάνε το 2002 με το ποσό των 50.085 εκατ. ευρώ. Το 2008 ανέρχονται στο ποσό των 68.373 εκατ. ευρώ. Έπειτα ακολουθεί η πτώση του 2009 κατά 8,93%. Το 2010 επανέρχεται η αυξητική τάση της ομάδας και οι εξαγωγές το 2011 κλείνουν με το ποσό των 88.982 εκατ. ευρώ. Στις εξαγωγές τα ποτά είναι τα πιο σημαντικά μεμονωμένα προϊόντα εντός της ομάδας, αντιπροσωπεύοντας περίπου το ένα τέταρτο του συνόλου. Κύρια χώρα προορισμού των εξαγωγών από το 2002 μέχρι το 2011 είναι οι ΗΠΑ στις οποίες αντιστοιχεί το 13,38% της ομάδας το 2011. Η Ρωσία κατά κύριο λόγο είναι στη δεύτερη θέση, ακολουθούν η Ελβετία και η Ιαπωνία.

Πίνακας 5 Εμπόριο Τρόφιμα ΕΕ-27, ποτά και καπνός σε εκατ. € 2002-2011

Trade Food, drinks and tobacco in million of EURO										
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Exports	50.085	48.532	48.558	51.995	57.926	62.025	68.373	62.766	76.439	88.982
Imports	58.124	57.297	58.821	63.007	67.949	75.615	80.820	73.775	80.722	91.325
Trade balance	-8.039	-8.765	-10.262	-11.012	-10.024	-13.590	-12.447	-11.009	-4.283	-2.344

(Πηγή: Eurostat, ext_lt_intertrd, 10.12.12)

Το εμπορικό ισοζύγιο της ομάδας «Τρόφιμα, ποτά και καπνός» είναι πάντα ελλειμματικό, το 2007 έχουμε τη μεγαλύτερη διαφορά με το έλλειμμα να φτάνει το ποσό των 13.590 εκατ. ευρώ, ενώ το 2011 το έλλειμμα καταγράφει τη μικρότερη τιμή με το ποσό των 2.343 εκατ. ευρώ.

Πρώτες ύλες (2+4)

Η υποομάδα «Πρώτες ύλες» περιλαμβάνει τα μη μεταποιημένα προϊόντα, όπως τους ελαιούχους σπόρους, φελλό, ξύλο, χαρτοπολτό, υφαντικές ίνες, μεταλλικά ορυκτά, βιομηχανικά ορυκτά, καθώς και ζωικά

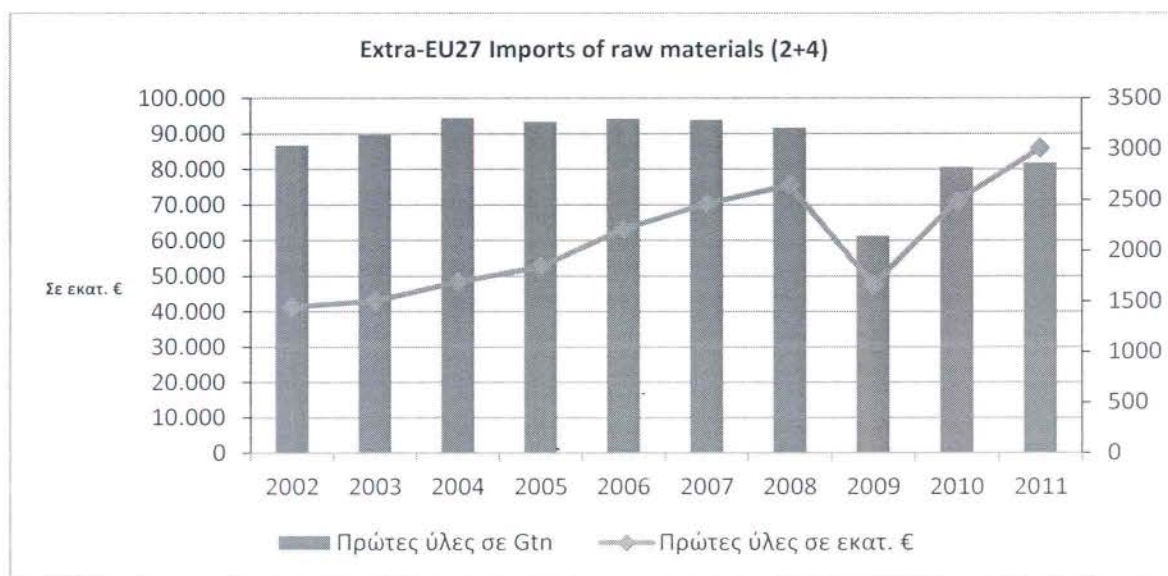
και φυτικά έλαια. Οι πρώτες ύλες αποτελούν τη βάση ενός μεγάλου μέρους της βιομηχανικής αλυσίδας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και απαιτούνται για να δημιουργηθεί ένα ευρύ φάσμα βιομηχανικών προϊόντων, όπως κινητήρες αυτοκινήτων, κινητά τηλέφωνα, ανεμογεννήτριες, κτλ.

Η περίοδος 2002-2008 σε παγκόσμιο επίπεδο χαρακτηρίστηκε από μία ραγδαία αύξηση της ζήτησης των πρώτων υλών, λόγω των πιέσεων που ασκούσαν κυρίως οι αναδυόμενες οικονομίες για να καλύψουν τις τεράστιες ανάγκες της παραγωγής τους. Το αποτέλεσμα ήταν η εκτίναξη των τιμών των πρώτων υλών (ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, COM(2011) 25 τελικό, σελ 3, 2011).

Οι εισαγωγές των πρώτων υλών ακολουθούν αυξητική πορεία από το 2002 που είναι 44.543 εκατ. ευρώ μέχρι το 2008 που φτάνουν στο ποσό των 75.565 εκατ. ευρώ. Ακολουθεί μία ραγδαία πτώση το 2009 και οι εξαγωγές μειώνονται στο ποσό των 47.530 εκατ. ευρώ, δηλαδή σε σχετικούς όρους έχουμε μια πτώση της τάξεως του 37,10% που είναι και η μεγαλύτερη από όλες τις κύριες ομάδες προϊόντων. Το 2010 επιστρέφουν στην ανοδική τους πορεία και το 2011 φτάνουν στο ποσό των 85.690 εκατ. ευρώ. Βέβαια η αύξηση αυτή συνοδεύεται πάλι από την αυξανόμενη διεθνή ζήτηση που πιέζει τις τιμές πάλι προς τα πάνω. Για παράδειγμα οι εισαγωγές της Κίνας σημείωσαν τη μεγαλύτερη αύξηση στα πρωτογενή προϊόντα και τα ορυκτά καύσιμα (περίπου 29% και 41% στο τέταρτο τρίμηνο του 2009 σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο) (F. di Mauro, K. Forster and A. Lima, 2010 σελ 32).

Η περίοδος 2002-2011 κλείνει με αύξηση κατά 48,02%. Όμως όπως βλέπουμε και στο παρακάτω γράφημα η αύξηση των εισαγωγών σε πρώτες ύλες δεν αντιστοιχεί τόσο σε ποσοτική μεταβολή, αλλά κυρίως οφείλεται στο αυξανόμενο κόστος των εισαγόμενων πρώτων υλών. Οι ΗΠΑ ήταν ο βασικός προμηθευτής των εισαγωγών της ΕΕ μέχρι και το 2003. Από το 2004 ο βασικότερος προμηθευτής γίνεται η Βραζιλία, ακολουθούν οι ΗΠΑ, η Ρωσία και ο Καναδάς.

Γράφημα 2 Εισαγωγές Πρώτων Υλών ΕΕ-27, 2002-2011

(Πηγή: Eurostat, DS-018995, 25.03.11)

Οι εξαγωγές της ΕΕ σε πρώτες ύλες είναι σχετικά χαμηλότερες, δεδομένου ότι αποτελούν το 2,88% του συνόλου των εξαγωγών για το 2011. Από το 2002 μέχρι και το 2008 παρουσιάζουν ανοδική τάση, αν και είναι υποδιπλάσιες των εισαγωγών, ενώ το 2009 η πτώση κατά 37,10% που παρουσιάζουν είναι η μεγαλύτερη από όλες τις ομάδες προϊόντων. Το 2010 οι εξαγωγές πρώτων υλών ανακτούν το χαμένο έδαφος και καταγράφουν άνοδο της τάξεως του 36,31%, που είναι η δεύτερη μεγαλύτερη από όλες τις ομάδες. Το 2011 εξακολουθεί η ανοδική πορεία με μειωμένο ρυθμό αύξησης. Το ποσό των 37.878 εκατ. ευρώ του 2010 αυξάνει σε 44.905 εκατ. ευρώ το 2011. Μέχρι και το 2005 κύριος εμπορικός εταίρος της ΕΕ είναι οι ΗΠΑ, ακολουθούν η Κίνα, η Τουρκία και η Ελβετία. Το 2006 αναδύεται στην πρώτη θέση η Κίνα και παραμένει έως το 2011, το 2008 περνάει στη δεύτερη θέση η Τουρκία εκτοπίζοντας τις ΗΠΑ στην τρίτη θέση. Έτσι το 2011 κατατάσσεται πρώτη η Κίνα, μετά η Τουρκία και τρίτη οι ΗΠΑ.

Πίνακας 6 Εμπόριο Πρώτων υλών ΕΕ-27, σε εκατ. € 2002-2011

PRODUCT	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
2 CRUDE MATERIALS, INEDIBLE, EXCEPT FUELS	16.037	15.963	18.583	21.326	26.012	27.826	29.038	25.204	34.573	41.032
4 ANIMAL AND VEGETABLE OILS, FATS AND WAXES,	2.441	2.306	2.450	2.474	2.536	2.449	3.050	2.585	3.028	3.884
Total Exports (2&4)	18.478	18.270	21.033	23.800	28.548	30.275	32.088	27.789	37.601	44.916
2 CRUDE MATERIALS, INEDIBLE, EXCEPT FUELS	41.353	39.816	44.609	48.405	57.827	64.789	67.619	41.994	64.489	77.298
4 ANIMAL AND VEGETABLE OILS, FATS AND WAXES	3.190	3.273	3.867	4.309	5.385	5.608	7.946	5.535	6.645	8.603
Total Imports (2&4)	44.543	43.089	48.476	52.714	63.211	70.398	75.565	47.530	71.134	85.901
Trade Balance	-26.065	-24.820	-27.443	-28.914	-34.663	-40.123	-43.477	-19.741	-33.533	-40.985

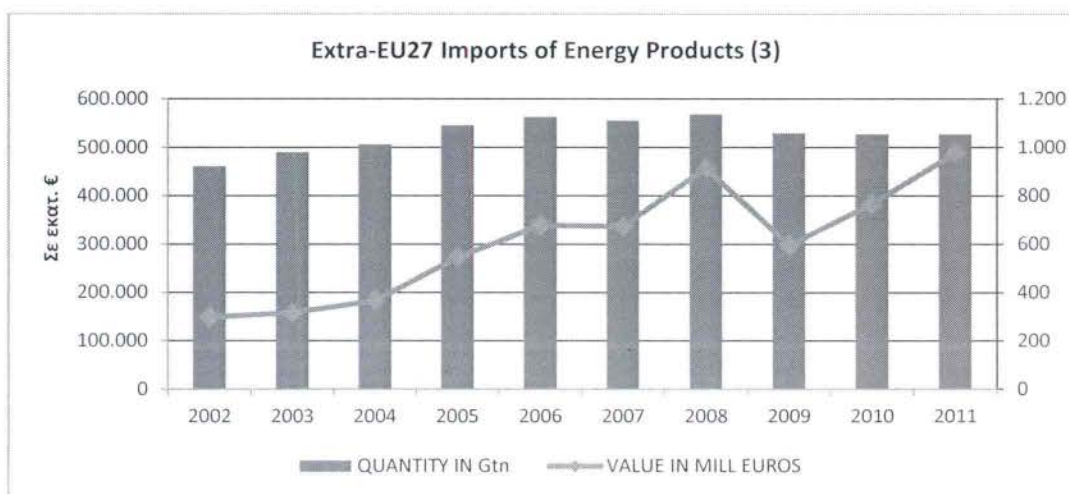
(Πηγή: Eurostat, DS-018995, 25.03.11)

Προϊόντα ενέργειας (3)

Τα κύρια προϊόντα της υποομάδας «Προϊόντα ενέργειας» είναι το αργό πετρέλαιο, τα διυλισμένα προϊόντα πετρελαίου, ο άνθρακας, το φυσικό αέριο και το ηλεκτρικό ρεύμα. Η ΕΕ είναι ενεργειακά εξαρτώμενη με συνέπεια να δημιουργεί διαρκώς ελλείμματα στο εμπορικό ισοζύγιο. Τα περισσότερα εισαγόμενα προϊόντα είναι το πετρέλαιο και τα παράγωγα πετρελαίου, κυρίως αργού πετρελαίου, ακολουθούν το φυσικό αέριο και ο άνθρακας. Η αξία των εισαγωγών κινείται παράλληλα με την τιμή του αργού πετρελαίου.

Γράφημα 3 Εισαγωγές Προϊόντων ενέργειας ΕΕ-27, 2002-2011

(Πηγή: Eurostat, [DS-018995](#), 25.03.11)

Οι εισαγωγές της ΕΕ παρέμειναν αρκετά σταθερές την περίοδο 2001-2004 και αυξήθηκαν έντονα κατά το 2004 –2008 (G. GAMBINI, 2009, σελ 3) και πάλι 2010 με 2011. Το 2008 οι εισαγωγές εκτινάσσονται στο ποσό 457.750 εκατ. ευρώ, ακολουθεί απότομη πτώση το 2009 και από το 2010 αρχίζει πάλι η ανοδική πορεία. Το 2011 η αξία των εισαγωγών είναι 488.476 εκατ. ευρώ και η εισαγόμενη ποσότητα 1.055,683 Gtn, την οποίαν αν τη συγκρίνουμε με την εισαγόμενη ποσότητα των 1.092,201 Gtn του 2005, αξίας 272.576 εκατ. ευρώ παρατηρούμε ότι αν και το 2011 οι εισαγόμενες ποσότητες ήταν μικρότερες κατά 3,34% έναντι του 2005, η αξία των συναλλαγών ήταν αυξημένη κατά 79,21%. Γεγονός που δικαιολογείται από την αύξηση των τιμών του αργού πετρελαίου. Κυριότεροι εμπορικοί εταίροι της ΕΕ είναι η Ρωσία και η Νορβηγία, που κατέχουν το 42,20% των εισαγωγών το 2011. Ακολουθούν η Αλγερία, η Σαουδική Αραβία, η Νιγηρία και το Καζακστάν.

Πίνακας 7 Εμπόριο Προϊόντα Ενέργειας ΕΕ-27 σε εκατ. €, 2002-2011

Trade of Energy Products in millions of EURO										
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Exports	26.173	27.410	32.935	45.871	59.024	65.889	83.305	56.733	76.235	100.949
Imports	149.112	157.870	183.437	272.576	339.564	336.526	457.750	297.658	383.196	488.476
Trade Balance	-122.939	-130.460	-150.502	-226.705	-280.540	-270.637	-374.445	-240.925	-306.961	-387.527

(Πηγή: Eurostat, ext_lt_intertrd, 10.12.12)

Οι εξαγωγές της ομάδας «Προϊόντα ενέργειας» παρουσιάζουν μεγάλη αυξητική πορεία, το 2002 ήταν 26.173 εκατ. ευρώ και το 2011 έφτασε τα 100.949 εκατ. ευρώ, δηλαδή κατέγραψε αύξηση 286%. Όμως είναι πολύ μικρότερες των εισαγωγών με αποτέλεσμα την εμφάνιση μόνιμων ελλειμματικών ισοζυγίων. Κύρια εξαγωγικά προϊόντα της ΕΕ είναι τα εξευγενισμένα προϊόντα πετρελαίου.

Παραδοσιακός προορισμός των εξαγωγών της ΕΕ είναι οι ΗΠΑ, οι οποίες αντιπροσωπεύουν περίπου το ένα πέμπτο του συνόλου των εξαγωγών. Οι ΗΠΑ το 2011 εισήγαγαν το 18,4% των προϊόντων της ΕΕ, όμως το μερίδιο των εισαγωγών τους διαρκώς μειώνεται. Έτσι το 2002 εισήγαγαν το 36,6% των εξαγωγών της ΕΕ, το 2007 το 28,1% και συνεχίζεται η πτωτική πορεία. Το 2011 στη δεύτερη θέση των εξαγωγών της ΕΕ είναι η Νιγηρία με ποσοστό 5,4% διατηρώντας τη θέση της από το 2008. Μέχρι το 2007 στη δεύτερη θέση των εξαγωγών της ΕΕ ήταν η Νορβηγία, έκτοτε κατατάσσεται στην τρίτη θέση. Άλλοι προορισμοί των εξαγωγών της ΕΕ είναι η Σαουδική Αραβία, η Ρωσία, η Αλγερία και το Καζακστάν.

2.1.2 Μεταποιημένα προϊόντα (5-8):

Η ομάδα «Μεταποιημένα προϊόντα» είναι η «ραχοκοκαλιά» του συνόλου των εξαγωγίμων προϊόντων της ΕΕ και αποτελείται κυρίως από τα

προϊόντα που κατασκευάζονται στην ΕΕ. Οι επιμέρους κλάδοι των Μεταποιημένων προϊόντων παρουσίασαν μεταξύ του 2002-2011 άνοδο στις εξαγωγές της τάξεως του 62,10% και αντίστοιχα στις εισαγωγές 52,41%. Το εμπορικό ισοζύγιο της ομάδας «Μεταποιημένα προϊόντα» είναι μονίμως πλεονασματικό, λόγω του μεγάλου ποσοστού των εξαγωγών των δύο υποομάδων «Μηχανές και εξοπλισμός μεταφορών» και «Άλλα βιομηχανικά προϊόντα». Το 2009 έχουμε επιβράδυνση στον αυξητικό ρυθμό των εξαγωγών. Μεταξύ του 2008 και του 2009 καταγράφεται πτώση στην ομάδα 15,86%, με τη μεγαλύτερη πτώση να την παρουσιάζει η υποομάδα «Μηχανές και εξοπλισμός μεταφορών» με πτώση 19,70%, ακολουθούν οι υποομάδες «Άλλα βιομηχανικά προϊόντα» με πτώση 18,07% και τα «Χημικά» με 1,21%. Το 2010 οι εξαγωγές ανακάμπουν με αύξηση 21,96% και το 2010-2011 ο αυξητικός ρυθμός πέφτει καταγράφοντας μικρότερη αύξηση (έναντι του 2009-2010), με ποσοστό 12,56%. Το 2011 οι τρεις υποομάδες μαζί κατείχαν το 80,86% του συνόλου των εξαγωγών της ΕΕ (SITC 0-9).

Από την πλευρά των εισαγωγών η ομάδα μεταποιημένα προϊόντα είναι η δεύτερη κατά σειρά μεγαλύτερη ομάδα, μετά την ομάδα προϊόντα ενέργειας, με ποσοστό εισαγωγών 38,76%. Μεταξύ του 2002-2011 η αύξηση των εισαγωγών ήταν της τάξεως του 52,41%. Τα κύρια εισαγόμενα προϊόντα είναι τα μηχανήματα και ο εξοπλισμός μεταφορών. Το 2009 έχουμε πτώση των εισαγωγών της τάξεως του 17,69%, η οποία αντιστρέφεται με τη ραγδαία άνοδο 24,27% του 2010. Το 2011 ο ρυθμός ανόδου μειώνεται και έτσι η αύξηση μεταξύ του 2010-2011 είναι της τάξεως του 5,37%.

Χημικά (5)

Η υποομάδα «Χημικά» περιλαμβάνει διάφορα χημικά προϊόντα, όπως οργανικές χημικές ουσίες, ανόργανες χημικές ουσίες, πλαστικά και φαρμακευτικά προϊόντα. Παρά το γεγονός ότι τα χημικά αποτελούν το

μικρότερο μερίδιο της ομάδας «Μεταποιημένα προϊόντα» στις εξαγωγές, το ποσοστό τους είναι πολύ μεγαλύτερο σε σχέση με τα προϊόντα των άλλων ομάδων και τα «Χημικά» κατατάσσονται ως το τρίτο πιο εξαγωγίμο προϊόν της ΕΕ. Το 2011 κατείχαν το 16,40% του συνόλου των εξαγωγών της ΕΕ και το 8,97% των εισαγωγών της. Το εμπορικό ισοζύγιο των «Χημικών» είναι διαρκώς πλεονασματικό και οφείλεται κυρίως στις υψηλές εξαγωγές των «Φαρμακευτικών προϊόντων» (SITC 54) και των προϊόντων «Οργανικής Χημείας» (SITC 51).

Από το 2002 τα «Φαρμακευτικά Προϊόντα» παρουσιάζουν μία σταθερή ανοδική πορεία στις εξαγωγές, το 2008 υπάρχει μία μικρή κάμψη της τάξεως του 0,63%. Το 2009, και ενώ οι περισσότερες ομάδες παρουσιάζουν έντονη κάμψη, τα «Φαρμακευτικά προϊόντα» επιστρέφουν στην ανοδική πορεία με αύξηση 10,47%, το 2010 οι εξαγωγές εκτινάσσονται στο ποσό των 48.008 εκατ. ευρώ, δηλαδή αύξηση κατά 16,09%. Το 2011 οι εξαγωγές των φαρμακευτικών αντιστοιχούν στο ποσό των 103.603 εκατ. ευρώ.

Τα «Φαρμακευτικά προϊόντα» αποτελούν για την ΕΕ τη βασική κινητήρια δύναμη για την ανάπτυξη και την προώθηση της ανταγωνιστικότητας. Η ΕΕ επενδύει τα μεγαλύτερα ποσοστά στην Ε&Α σε σχέση με τους άλλους κλάδους και για αυτό δίνει ιδιαίτερης σημασία στην προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας, (EFPIA, 2012). Η ΕΕ αντιμετωπίζει έντονο ανταγωνισμό από τους παραδοσιακούς παραγωγούς φαρμακευτικών, όπως οι ΗΠΑ και η Ιαπωνία, οι οποίες επίσης επενδύουν πολύ στην Ε&Α, ενώ παράλληλα αυξάνει ο ανταγωνισμός από τις ραγδαία αναπτυσσόμενες οικονομίες, όπως η Κίνα και η Ινδία.

Πίνακας 8 Εμπόριο Φαρμακευτικών Προϊόντων ΕΕ-27 σε εκατ. €, 2002-2011

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Exports	49.383	49.657	53.256	58.620	67.025	73.407	72.945	80.582	93.791	103.603
Imports	27.172	26.166	30.034	30.891	35.276	36.131	38.164	43.213	48.008	53.079
Trade Balance	22.211	23.491	23.222	27.729	31.749	37.276	34.781	37.369	45.783	50.524

(Πηγή: Eurostat, ext_lt_intertd, 10.12.12)

Από την πλευρά των εισαγωγών τα «Φαρμακευτικά Προϊόντα» αποτελούν 34,23% του συνόλου των εισαγωγών της ομάδας «Χημικών». Οι ΗΠΑ είναι ο πρώτος προορισμός των εξαγωγών της ΕΕ και ο δεύτερος η Ελβετία, ενώ το αντίστροφο ισχύει για τις εισαγωγές.

Τα «Προϊόντα οργανικής χημείας» είναι η δεύτερη μεγαλύτερη υποομάδα των «Χημικών», με ποσοστό 17,48% στις εξαγωγές και 25,41% στις εισαγωγές για το 2011. Παραδοσιακά ο σημαντικότερος προορισμός των εξαγωγών και των εισαγωγών της ΕΕ είναι οι ΗΠΑ με ποσοστά 38,50% και 19,85%, ακολουθούν η Ελβετία με τα αντίστοιχα ποσοστά 11,58% και 16,05% και η Κίνα με 6,57% και 11,98% για το 2011.

Μηχανές και εξοπλισμός μεταφορών (7)

Η μεγαλύτερη υποομάδα της ομάδας «Μεταποιημένα προϊόντα» είναι οι μηχανές και ο εξοπλισμός μεταφορών (Machinery and transport equipment). Περιλαμβάνει συστήματα παραγωγής ενέργειας και βιομηχανικών μηχανημάτων, ηλεκτρονικούς υπολογιστές, ηλεκτρικά εξαρτήματα, ηλεκτρονικά εξαρτήματα, οδικά οχήματα και τα ανταλλακτικά τους, πλοία, αεροπλάνα και σιδηροδρομικό εξοπλισμό. Οι μηχανές και τα οχήματα αντιπροσωπεύουν το 41,71% των συνολικών εξαγωγών της ΕΕ και το 25,75% των εισαγωγών για το 2011. Μεταξύ 2002 και 2011 οι εξαγωγές παρουσιάζουν αύξηση κατά 61,90%, ενώ οι εισαγωγές κινούνται ανοδικά όμως με χαμηλότερους ρυθμούς με αύξηση 28,20%.

Οι εξαγωγές το 2003 παρουσίασαν μία μικρή πτώση της τάξεως του 2,47%, αλλά μέχρι το 2007 κινούνταν ανοδικά και το 2008 εμφανίζονταν τα πρώτα σημάδια της επιβράδυνσης, οι εξαγωγές συνεχίζουν ανοδικά με ποσοστό 4,58% έναντι του 9,02% που είχε καταγραφεί μεταξύ 2006-2007. Το 2009 ο όγκος των εξαγωγών των μηχανών και του εξοπλισμού μεταφορών παρουσίασε μείωση κατά 19,70% γεγονός που οφείλεται στην

κατακόρυφη πτώση του τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας (F. di Mauro, K. Forster and A. Lima, 2010, σελ 11). Το 2010 οι εξαγωγές ανακτούν το χαμένο έδαφος και φτάνουν σχεδόν στο επίπεδο του 2008, καταγράφοντας αύξηση μεταξύ 2009-2010 23,99%. Το 2011 οι εξαγωγές φτάνουν το ποσό των 650.040 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 13,54%.

Οι ΗΠΑ είναι με μεγάλη διαφορά η πρώτη χώρα προορισμού των εξαγωγών της ΕΕ, με το ποσό των 104.586 εκατ. ευρώ για το 2011 των «Μηχανών και εξοπλισμού μεταφορών». Βέβαια το ποσοστό των εξαγωγών έχει φθίνουσα πορεία προς τις ΗΠΑ, το 2002 αντιστοιχούσε το 28,85% του συνόλου των εξαγωγών της υποομάδας «Μηχανές και εξοπλισμός μεταφορών», το 2007 έπεσε στο 19,60% και το 2010 στο 16,30% και το 2011 κατέγραψε το χαμηλότερο της δεκαετίας 16,09%. Άλλοι σημαντικοί προορισμοί των εξαγωγών της ΕΕ είναι η Κίνα με ποσοστό 12,66% επί του συνόλου των εξαγωγών της υποομάδας «Μηχανές και εξοπλισμός μεταφορών» για το 2011. Στην τρίτη θέση βρίσκεται η Ρωσία με ποσοστό 8,03% για το 2011, η οποία αντικατέστησε την Ελβετία από 2005 μετακινώντας τη στην τέταρτη θέση.

Οι εισαγωγές της ΕΕ σε «Μηχανές και εξοπλισμό μεταφορών» αφορούν κυρίως ηλεκτρικά μηχανήματα, εξοπλισμό τηλεπικοινωνιών και προϊόντα πληροφορικής. Το 2011 οι εισαγωγές της ΕΕ έφτασαν στο ποσό των 442.210 εκατ. ευρώ, με ποσοστό 25,75% επί του συνόλου των εισαγωγών σε προϊόντα. Το 2002 οι εισαγωγές ήταν 329.060 εκατ. ευρώ, το 2007 αυξήθηκαν στο ποσό των 428.428 εκατ. ευρώ με ποσοστό αύξησης 7,29%, το 2008, αντίστοιχα με τις εξαγωγές, παρατηρείται επιβράδυνση και το ποσοστό της αύξησης πέφτει στο 3,70%, το 2009 η πτώση των εισαγωγών είναι ραγδαία και μειώνονται κατά 31,28%. Οι εισαγωγές επιστρέφουν κοντά στα επίπεδα του 2004, η πτώση είναι πολύ μεγαλύτερη από την πτώση των εξαγωγών. Το 2010 αποκαθιστάται η πορεία των εισαγωγών με ραγδαία αύξηση 51,01%, σημειώνοντας το μεγαλύτερο πόσο αύξησης μέσα στην εξεταζόμενη δεκαετία, 446.358 εκατ. ευρώ. Το 2011

επιβραδύνεται ο ρυθμός αύξησης των εισαγωγών στο 21,77%, με αντίστοιχο ποσό 442.296 εκατ. ευρώ.

Οι εισαγωγές σε μηχανές και εξοπλισμό μεταφορών, είναι πολύ μικρότερες από τις εξαγωγές, οπότε το εμπορικό ισοζύγιο της υποομάδας είναι διαρκώς πλεονασματικό. Κυριότερος εμπορικός εταίρος των εισαγωγών της ΕΕ μέχρι το 2005 ήταν οι ΗΠΑ, το 2006 εκτοπίστηκαν στη δεύτερη θέση και παραμένουν κατέχοντας για το 2011 το 16,20% των εισαγωγών της ΕΕ. Η Κίνα το 2002 ήταν στην τρίτη θέση, από το 2006 είναι σταθερά στην πρώτη θέση με ποσοστό 32,72% επί των εισαγωγών της ΕΕ. Η Ιαπωνία κατά κύριο λόγο είναι ο τρίτος μεγαλύτερος εταίρος στις εισαγωγές της ΕΕ, όπου το 2011 της αντιστοιχούσε 10,12% των εισαγωγών σε μηχανές και εξοπλισμό μεταφορών.

Άλλα Μεταποιημένα προϊόντα (6+8)

Η υποομάδα «Άλλα Μεταποιημένα προϊόντα» είναι η δεύτερη πιο σημαντική μεταξύ των υποομάδων της ομάδας «Μεταποιημένα προϊόντα», αλλά και στο σύνολο των προϊόντων. Είναι μια ετερογενής υποομάδα που αποτελείται από μεταποιημένα προϊόντα τα οποία κυμαίνονται από βασικά ημικατεργασμένα προϊόντα, όπως τα προϊόντα από δέρμα, καουτσούκ, ξύλο, χαρτί, υφάσματα, μέταλλα, ενδύματα, υποδήματα, αξεσουάρ, επιστημονικά όργανα, ρολόγια, ηλεκτρικές συσκευές, συσκευές εγγραφής/αναπαραγωγής ήχου και εικόνας και ανταλλακτικά. Αντιπροσωπεύει το 22,74% του συνόλου των εξαγωγών της ΕΕ και αντίστοιχα το 25,75% των εισαγωγών για το 2011. Μεταξύ 2002 και 2011 οι εξαγωγές παρουσιάζουν αύξηση κατά 51,02%, ενώ οι εισαγωγές αύξηση 63,99%.

Η διάρθρωση των εξαγωγών και των εισαγωγών της ΕΕ, όσον αφορά τα προϊόντα, διαφέρει. Η ΕΕ εξάγει περισσότερο ημικατεργασμένα

προϊόντα, όπως μέταλλα, ενώ οι εισαγωγές αφορούν τελικά προϊόντα, όπως ρούχα, εξοπλισμό τηλεπικοινωνιών, βίντεο και ήχου. Το εμπορικό ισοζύγιο από το 2002 μέχρι το 2011 παρουσιάζει ελλείμματα. Το μεγαλύτερο έλλειμμα ήταν το 2007 με 72.515 εκατ. ευρώ.

Οι εξαγωγές το 2002 αντιστοιχούσαν στο ποσό των 234.699 εκατ. ευρώ και οι εισαγωγές σε 244.268 εκατ. ευρώ. Το 2003 οι εξαγωγές αλλά και οι εισαγωγές είχαν μία μικρή πτώση της τάξεως του 4,26% και 2,35% αντίστοιχα. Από το 2004 μέχρι το 2007 οι εισαγωγές και οι εξαγωγές καταγράφουν ανοδική πορεία. Το 2007 οι εξαγωγές έχουν ανέλθει στο ποσό των 310.182 εκατ. ευρώ και οι εισαγωγές στο 382.697 εκατ. ευρώ. Όμως η επιβράδυνση της ανοδικής πορείας ξεκινάει το 2007, όπου ο ρυθμός αύξησης μειώνεται στο 5,43% από το 10,42% στις εξαγωγές και αντίστοιχα στις εισαγωγές στο 12,03% από το 17,52%. Το 2008 ο ρυθμός πέφτει στο 2,03% με το ποσό των εξαγωγών να είναι στο 317.109 εκατ. ευρώ, ενώ οι εισαγωγές καταγράφουν πτώση 1,94%, η οποία συνεχίζεται το 2009 καταγράφοντας πτώση 21,01%. Το 2009 έχουμε απότομη πτώση και στις εξαγωγές, η μείωση είναι της τάξεως του 18,07%. Το 2010 το εμπόριο επιστρέφει περίπου στα επίπεδα του 2007, καταγράφοντας αύξηση 19,96% στις εξαγωγές και 22,25% στις εισαγωγές. Το 2011 το πόσο των εξαγωγών είναι 354.448 εκατ. ευρώ, δηλαδή έχει αυξηθεί από το 2002 κατά 51,02%, ενώ οι εισαγωγές αντιστοιχούν στο πόσο των 400.575 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 63,99%.

Οι κυριότεροι προορισμοί για τις εξαγωγές της ΕΕ είναι οι ΗΠΑ, όπου διατηρείται σταθερά στην πρώτη θέση, ακολουθεί η Ελβετία, η Ρωσία και η Κίνα. Η Κίνα είναι με μεγάλη διαφορά ο κύριος προμηθευτής προϊόντων της ΕΕ μέσα στην εξεταζόμενη δεκαετία. Το 2011 τα προϊόντα που εισήγαγε η ΕΕ από την Κίνα αντιστοιχούσαν στο ποσό των 125.603 εκατ. ευρώ, δηλαδή κατά 70,88% περισσότερα από το δεύτερο μεγαλύτερο προμηθευτή που είναι οι ΗΠΑ με ποσό 36.578 εκατ. ευρώ. Ακολουθούν η Ελβετία, η Τουρκία και η Ρωσία.

2.1.3 Προϊόντα και συναλλαγές μη ταξινομημένα κατά κατηγορίες (9)

Η ομάδα «Προϊόντα και συναλλαγές μη ταξινομημένα κατά κατηγορίες» (Commodities and transactions not classified elsewhere in the Site) είναι η ομάδα με το μικρότερο όγκο συναλλαγών. Περιέχει ειδικές συναλλαγές και εμπορεύματα που δεν ταξινομούνται κατά είδος, νομίσματα που δεν βρίσκονται σε νόμιμη κυκλοφορία (εκτός από τα χρυσά), χρυσός, για μη νομισματικές χρήσεις (εξαιρούνται τα μεταλλεύματα και συμπυκνώματα χρυσού) και εμπιστευτικά προϊόντα.

Αντιπροσωπεύει το 4,08% του συνόλου των εισαγωγών της ΕΕ για το 2011 και το 3,19% του συνόλου των εξαγωγών. Το 2002 η αξία των εξαγωγών ήταν 19.825 εκατ. ευρώ και το 2011 63.521 εκατ. ευρώ, δηλαδή αύξηση 36,18%. Η αξία των εισαγωγών το 2002 ήταν 31.461 εκατ. ευρώ και το 2011 αντιστοιχούσε στο ποσό των 54.761 εκατ. ευρώ, αύξηση 10,19%. Μεταξύ του 2007 και του 2008 καταγράφηκε η μεγαλύτερη αύξηση στις εξαγωγές με ποσοστό 59,59%, αντίστοιχα κινήθηκαν οι εισαγωγές καταγράφοντας αύξηση 42,77%.

Το 2009 υπήρξε πολύ μεγάλη μείωση των εξαγωγών της τάξεως του 37,42%, ενώ η εισαγωγές συνέχισαν την ανοδική πορεία καταγράφοντας αύξηση κατά 20,55%. Το 2010 οι εξαγωγές ανακτούν την αυξητική πορεία τους, καταγράφοντας αύξηση 37,42% και για το 2011 36,18%. Οι εισαγωγές το 2010 κινήθηκαν με μία μικρή πτώση της τάξεως του 5,84%, ενώ το 2011 έκλεισε με άνοδο 10,19%. Το εμπορικό ισοζύγιο της ομάδας προϊόντα και συναλλαγές μη ταξινομημένα κατά κατηγορίες κατά κύριο λόγο είναι ελλειμματικό, με εξαίρεση το 2005 που κατέγραψε κέρδη 6.982 εκατ. ευρώ και το 2011 με 8.761 εκατ. ευρώ.

Πίνακας 9 Εμπόριο Προϊόντα και συναλλαγές μη ταξινομημένα κατά κατηγορίες ΕΕ-27 σε εκατ. ευρώ, 2002-2011

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
EXPORTS	19.825	18.483	21.520	29.081	28.049	26.838	42.830	33.944	46.646	63.521
IMPORTS	31.106	31.204	31.461	22.099	29.856	30.665	43.781	52.777	49.696	54.761
Trade Balance	-11.281	-12.722	-9.941	6.982	-1.808	-3.827	-951	-18.833	-3.049	8.761

(Πηγή: Eurostat, ext_lt_intertrd, 10.12.12)

2.2 Το εμπόριο υπηρεσιών

Η αξία του διεθνούς εμπορίου προϊόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπερβαίνει περίπου τρεις φορές την αντίστοιχη αξία των υπηρεσιών, μιας και η φύση ορισμένων υπηρεσιών καθιστά αδύνατη τη διάσχιση των συνόρων. Παρόλα αυτά, ο τομέας των υπηρεσιών συμβάλλει πάρα πολύ στην οικονομική ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας. Ο όρος υπηρεσίες καλύπτει ένα ευρύ φάσμα ασώματων και ανομοιογενών προϊόντων και δραστηριοτήτων, όπως οι μεταφορές, οι τηλεπικοινωνίες και οι υπηρεσίες πληροφορικής, των κατασκευών, της ασφάλισης, των επιχειρήσεων, των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών κλπ.

Το εμπόριο από υπηρεσίες στην Ευρωπαϊκή Ένωση αντιπροσωπεύει περίπου τα τρία τέταρτα του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ). Επίσης, πάνω από τα τρία τέταρτα των θέσεων απασχόλησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης αντιστοιχούν στις υπηρεσίες. Οι υπηρεσίες παρουσιάζουν μεγάλη αύξηση της απασχόλησης και αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι δεν αντιμετωπίζουν στον ίδιο βαθμό τον ανταγωνισμό από χώρες με χαμηλό κόστος εργασίας καθώς οι περισσότερες υπηρεσίες από τη φύση τους δεν είναι εμπορεύσιμες διεθνώς γιατί απαιτούν τη φυσική παρουσία του εργαζόμενου που παρέχει την υπηρεσία και του πελάτη που εξυπηρετείται στον ίδιο τόπο. Το εμπόριο υπηρεσιών είναι σε γενικές γραμμές εντάσεως εργασίας δημιουργώντας πολλές θέσεις απασχόλησης.

Το διεθνές εμπόριο υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης παρουσιάζει αυξητική τάση. Μια επιβράδυνση παρουσιάστηκε 2009 (βάση των δεδομένων που τηρεί η Eurostat από το 1992). Ωστόσο, η παγκόσμια οικονομική κρίση έπληξε το εμπόριο προϊόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης πολύ περισσότερο από ότι το εμπόριο των υπηρεσιών της. Η Ευρωπαϊκή Ένωση παραμένει ο μεγαλύτερος παγκόσμιος παράγοντας στο διεθνές εμπόριο στον τομέα των υπηρεσιών.

Πίνακας 10 Εισαγωγές και εξαγωγές υπηρεσιών της ΕΕ-27 σε εκατ. €, 2004-2011

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Exports	366.665.608	405.199.937	452.391.116	506.135.786	525.304.367	512.162.465	566.558.159	603.941.185
Imports	321.391.931	351.937.560	381.394.798	419.111.336	454.045.292	429.116.705	463.563.379	482.901.607

(Πηγή Eurostat. bop_its_det. 17/1/13)

Το 2011 η Ευρωπαϊκή Ένωση αύξησε τις εξαγωγές υπηρεσιών προς τον υπόλοιπο κόσμο κατά 7%, όπου από 566.558.159 εκατ. ευρώ που ήταν το 2010 σε 603.941.185 εκατ. ευρώ το 2011 και τις εισαγωγές της κατά 4%, από 463.563.379 εκατ. ευρώ σε 482.901.607 εκατ. ευρώ αντίστοιχα. Ως αποτέλεσμα, το εμπόριο υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης παρουσίασε κέρδη της τάξεως των 121.039,587 εκατ. ευρώ το 2011, σε σύγκριση με το 2010 που ήταν 102.994,779 εκατ. ευρώ και το 2009 που ήταν 83.045,759 εκατ. ευρώ.

Πίνακας 11 Εμπορικό ισοζύγιο υπηρεσιών ανά τομέα της ΕΕ-27 σε εκατ. € 2009-2011

POST/FLOW	2009			2010			2011		
	Exports	Imports	Balance	Exports	Imports	Balance	Exports	Imports	Balance
Total Services	512.162.465	429.116.705	83.045.759	566.558.159	463.563.379	102.994.779	603.941.185	482.901.607	121.039.578
Transportation	109.913.264	89.931.159	19.982.105	131.239.080	110.331.820	20.907.260	135.067.829	114.237.254	20.830.575
Travel	69.322.224	85.685.223	-16.363.000	76.604.151	90.092.456	-13.488.305	85.966.998	91.205.102	-5.238.104
Other services	332.605.286	240.139.299	92.465.987	358.432.783	249.440.434	108.992.349	382.666.530	263.447.500	119.219.030
Communications services	12.840.234	13.154.188	-313.955	15.647.776	14.724.680	923.096	17.229.600	15.266.421	1.963.178
Construction services	19.683.723	9.924.075	9.759.647	18.701.339	8.101.746	10.599.593	19.226.507	8.242.977	10.983.530
Insurance services	22.434.472	10.762.716	11.671.756	22.810.858	11.065.467	11.745.391	18.339.931	11.015.172	7.324.759
Financial services	43.277.222	16.070.553	27.206.670	47.442.080	18.722.976	28.719.104	50.905.360	21.723.101	29.182.259
Computer & information services	32.698.337	13.798.647	18.899.690	37.727.218	14.756.277	22.970.941	41.078.348	14.617.322	26.461.026
Royalties & license fees	29.688.219	42.590.636	-12.902.417	33.739.383	44.420.867	-10.681.484	38.938.835	45.609.337	-6.670.503

Other business services	159.451,535	121.647,327	37.804,208	168.935,354	124.439,783	44.495,571	182.847,050	134.958,819	47.888,230
Personal, cultural & recreational services	5.039,814	5.107,038	-67,225	6.229,187	6.017,021	212,166	6.929,226	5.875,565	1.053,661
Government services, n.i.e.	7.491,730	7.084,117	407,613	7.199,642	7.191,617	8,025	7.171,728	6.138,784	1.032,944
Quasi transit adjustment	0,000	12.945,969	-12.945,969	0,000	13.235,847	-13.235,847	0,000	13.418,602	-13.418,602
Services not allocated	317,635	408,331	-90,696	285,139	461,642	-176,503	239,417	584,380	-344,963

(Πηγή: Eurostat, bop_its_det, 17/01/2013)

Το πλεόνασμα των υπηρεσιών το 2011 οφείλεται κυρίως στα πλεονάσματα των τομέων:

- «Άλλες επιχειρηματικές υπηρεσίες» (Other business services), που ανήλθαν στο ποσό των 47.888,230 εκατ. ευρώ το 2011 σε σύγκριση με το ποσό των 44.495,571 εκατ. ευρώ του 2010, διαφορά 1.024,919
- «Χρηματοοικονομικές υπηρεσίες» (Financial services), που ανήλθαν στο ποσό των 29.182,259 εκατ. ευρώ το 2011 και στο ποσό των 28.719,104 εκατ. ευρώ το 2010, διαφορά 463,155
- «Ηλεκτρονικών υπολογιστών και υπηρεσιών πληροφόρησης» (Computer & Information services), που ανήλθαν στο ποσό των 26.461,026 εκατ. ευρώ το 2011 σε σύγκριση με το ποσό των 28.719,104 εκατ. ευρώ του 2010, διαφορά 3.490,085
- «Κατασκευαστικών υπηρεσιών» (Construction services) που ανήλθαν στο ποσό των 10.983,530 εκατ. ευρώ το 2011 σε σύγκριση με το ποσό των 10.599,593 εκατ. ευρώ του 2010, διαφορά 383,937
- «Προσωπικές, πολιτιστικές και ψυχαγωγικές υπηρεσίες» (Personal, cultural & recreational services), με 1.053,661 εκατ. ευρώ το 2011 έναντι 212,166 εκατ. ευρώ το 2010, διαφορά 841,495
- «Κυβερνητικές υπηρεσίες» (Government services, n.i.e.), με 1.032,944 εκατ. ευρώ έναντι 8,025 εκατ. ευρώ του 2010, διαφορά +1.040,082

- «Άλλες υπηρεσίες» (Other services), με 119.219,030 εκατ. ευρώ έναντι 108.992,349 εκατ. ευρώ του 2010, διαφορά 10.226,681

Οι τομείς των Μεταφορών (Transportation) και των Ασφαλιστικών υπηρεσιών (Insurance services) δεν εμφανίζουν ελλείμματα το 2011, έχουν όμως πτωτική πορεία σε σχέση με το 2010.

Οι πλεονασματικοί τομείς εν μέρει αντισταθμίζουν τα ελλείμματα που δημιουργήθηκαν από τους τομείς:

- «Δικαιώματα και άδειες δικαιωμάτων» (Royalties & license fees), με έλλειμμα 6.670,503 εκατ. ευρώ για το 2011. Το έλλειμμα αυτό έχει μειωθεί κατά 4.010,981 εκατ. ευρώ από το 2010 που ήταν 10.681,484 εκατ. ευρώ.
- «Ταξίδια» (Travel), που το 2011 παρουσίασε έλλειμμα της τάξεως των 5.238,104 εκατ. ευρώ. Και αυτό το έλλειμμα παρουσιάζει πτωτική πορεία κατά 8.250,201 εκατ. ευρώ από το 2010 που ήταν 13.488,305.
- «Οιονεί διαμετακομιστικό εμπόριο» (Quasi transit adjustment), που παρουσιάζει συνέχεια ελλείμματα.
- «Μη κατανεμημένες υπηρεσίες» (Services not allocated), με έλλειμμα 344,963 εκατ. ευρώ το 2011 που είναι αυξημένο κατά 168,460 εκατ. ευρώ από το 2010 που ήταν 176,503 εκατ. ευρώ.

Το 2011 η Ευρωπαϊκή Ένωση κατέγραψε πλεόνασμα στις εμπορικές συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών με όλους τους βασικούς εταίρους της. Τα υψηλότερα πλεονάσματα στο ισοζύγιο υπηρεσιών παρατηρήθηκαν με τους εξής εταίρους:

- EFTA² με 34.936,844 εκατ. ευρώ,
- Ρωσία με 9.831,566 εκατ. ευρώ,
- Κίνα (χωρίς το Hong Kong) με 7.930.593 εκατ. ευρώ,

² EFTA (European Free Trade Association) Ιρλανδία, Λίχτενσταϊν, Νορβηγία και Ελβετία

- Ιαπωνία με 5.892,429 εκατ. ευρώ,
- Καναδά με 5.843,988 εκατ. ευρώ,
- ΗΠΑ με 5.388,937 εκατ. ευρώ

3. Ο δείκτης Ανταγωνιστικότητας (GCI)

Η παγκόσμια έκθεση για την ανταγωνιστικότητα (The Global Enabling Trade Report) είναι μια ετήσια έκθεση που δημοσιεύεται από το παγκόσμιο οικονομικό φόρουμ από το 1979. Από το 2004, η παγκόσμια έκθεση για την ανταγωνιστικότητα κατατάσσει τις χώρες με βάση το Δείκτη παγκόσμιας ανταγωνιστικότητας (GCI), που αναπτύχθηκε από τους Xavier Sala-i-Martin και την Elsa V. Artadi. Πριν από αυτό οι μακροοικονομικές κατατάξεις βασιζόνταν στο δείκτη ανάπτυξης του Jeffrey Sachs, και της μικροοικονομικής κατατάξεις βασιζόνταν στο δείκτη ανταγωνιστικότητας επιχειρήσεων του Michael Porter. Το πλεονέκτημα του GCI έναντι των προγενέστερων είναι ότι ενσωματώνει τις μακροοικονομίες και τις μικροοικονομικές πτυχές της ανταγωνιστικότητας σε έναν ενιαίο δείκτη.

Σύμφωνα με την παγκόσμια έκθεση (2011) η ανταγωνιστικότητα προσδιορίζεται από «το σύνολο των θεσμών, των πολιτικών και των παραγόντων που καθορίζουν το επίπεδο της παραγωγικότητας μιας χώρας». Ο δείκτης GCI αποτελεί ένα εργαλείο το οποίο μπορεί να βοηθήσει στο να κατανοήσουν οι χώρες πως μπορούν να αλλάξουν τους θεσμούς, τις υποδομές, την τεχνολογία, το ανθρώπινο κεφάλαιο και τις πολιτικές προκειμένου να αυξήσουν την οικονομική τους ευημερία σε μακροπρόθεσμη βάση. Ειδικότερα ο δείκτης αναλύει τους παράγοντες που παίζουν σημαντικό ρόλο στη δημιουργία ευνοϊκού κλίματος για την ανάπτυξη του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας μίας χώρας, επισημαίνοντας τα δυνατά και τα αδύνατα σημεία της. Ουσιαστικά ο δείκτης αξιολογεί την ικανότητα των χωρών του κόσμου να πετύχουν βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη.

Η εξαρτημένη μεταβλητή που χρησιμοποιείται για την εκτίμηση του δείκτη GCI είναι το επίπεδο του κατά κεφαλήν ΑΕΠ, προσαρμοσμένο στην ισοδυναμία της αγοραστικής δύναμης (PPP). Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ είναι

το ευρύτερο μέτρο της εθνικής παραγωγικότητας και συνδέεται στενά με το διαχρονικό εθνικό επίπεδο διαβίωσης

Ο δείκτης περιλαμβάνει 12 πυλώνες οι οποίοι χωρίζονται σε τρεις υποκατηγορίες: (i) τις βασικές απαιτήσεις, (ii) τη βελτίωση της αποδοτικότητας και (iii) την καινοτομία.

Δείκτη Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας	
Πυλώνας 1 Θεσμικές λειτουργίες	ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ
Πυλώνας 2 Υποδομές	
Πυλώνας 3 Μακροοικονομικής σταθερότητας	
Πυλώνας 4 Υγείας και Βασικής Εκπαίδευσης	
Πυλώνας 5 Ανώτερης Εκπαίδευσης και Κατάρτισης	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ
Πυλώνας 6 Αποτελεσματικότητα των αγορών	
Πυλώνας 7 Αποτελεσματικότητα της αγοράς εργασίας	
Πυλώνας 8 Ανάπτυξη της χρηματοπιστωτικής αγοράς	
Πυλώνας 11 Τεχνολογικής ετοιμότητας	
Πυλώνας 10 Μέγεθος αγοράς	
Πυλώνας 11 Πολυπλοκότητα Επιχειρήσεων	ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ
Πυλώνας 12 Καινοτομίας	

Η έκθεση του 2011-2012 καλύπτει 142 μεγάλες και αναδυόμενες οικονομίες. Σύμφωνα με την έκθεση «The Global Competitiveness Report 2011–2012» στις δέκα πρώτες θέσεις του δείκτη Global Competitiveness Index (GCI) εξακολουθούν να κατατάσσονται στις πρώτες θέσεις αρκετές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως η Σουηδία, η Φιλανδία, η Δανία, η Γερμανία και η Ολλανδία επιβεβαιώνοντας τη θέση τους μεταξύ των πλέον ανταγωνιστικών οικονομιών στον κόσμο. Το Ηνωμένο Βασίλειο επιστρέφει στη δεκάδα καθώς ανακάμπτει από την κρίση.

Πίνακας 12 The Global Competitiveness Index 2011–2012

Country/Economy	OVERALL INDEX		Basic requirements		Efficiency enhancers		Innovation and sophistication factors	
	Rank	Score	Rank	Score	Rank	Score	Rank	Score
Switzerland	1	5.74	3	6.18	2	5.53	1	5.79

Singapore	2	5.63	1	6.33	1	5.58	11	5.23
Sweden	3	5.61	4	6.06	7	5.33	2	5.79
Finland	4	5.47	5	6.02	10	5.19	4	5.56
United States	5	5.43	36	5.21	3	5.49	6	5.46
Germany	6	5.41	11	5.83	13	5.18	5	5.53
Netherlands	7	5.41	7	5.88	8	5.29	9	5.30
Denmark	8	5.40	8	5.86	9	5.27	8	5.31
Japan	9	5.40	28	5.40	11	5.19	3	5.75
United Kingdom	10	5.39	21	5.60	5	5.43	12	5.17

(Πηγή The Global Competitiveness Report 2011–2012)

Στον αντίποδα του δείκτη Global Competitiveness Index (GCI), 2011 – 2012, διακρίνουμε τις τρεις τελευταίες χώρες που έχουν τη χαμηλότερη κατάταξη και ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση με την Ελλάδα στην 90^η θέση, τη Ρουμανία στην 77^η θέση και τη Βουλγαρία στην 74^η θέση.

3.1 Τα μέλη της ΕΕ-27 βάση των εισαγωγών – εξαγωγών τους και η κατάταξη τους στο δείκτη GCI.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελείται από 27 κράτη μέλη που συγκροτούν μια κοινότητα και μια ενιαία αγορά 493 εκατ. πολιτών. Ωστόσο, τα μέλη της παρουσιάζουν σε πολλά επίπεδα μεγάλες διαφοροποιήσεις, ειδικά στο πεδίο της οικονομικής ανάπτυξης. Παρατηρώντας τον πίνακα με της εξαγωγές της ΕΕ διακρίνουμε στην πρώτη πεντάδα τη Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, τη Γαλλία, την Ιταλία και την Ολλανδία.

Πίνακας 13 Το ποσοστό επί των εξαγωγών των χωρών της ΕΕ-27 με χώρες εκτός ΕΕ, 2002-2004

geo\time	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Germany	26,7	26,8	27,2	26,4	27,6	27,4	27,4	27,5	27,9	27,6
United Kingdom	12,8	12,7	12,1	12,4	11,5	10,9	10,8	10,4	10,9	11,5
France	13,7	13,3	13	12,9	11,7	11,3	11,5	11,9	11,4	10,7
Italy	11,8	11,5	11,4	11	11,1	11,5	11,5	11,3	10,6	10,6

Netherlands	5,7	5,9	6,1	6,2	6,6	7,1	6,9	7,3	7,3	7,1
Belgium	6,3	5,9	5,9	5,9	5,9	6,1	5,6	5,9	6,1	6,1
Spain	3,8	3,9	4	4	4,2	4,3	4,4	4,5	4,4	4,7
Sweden	4	4,3	4,3	4,1	4	3,8	3,8	3,6	3,8	3,8
Ireland	3,6	3,5	3,3	3	2,7	2,6	2,4	2,9	2,7	2,4
Austria	2,3	2,4	2,6	2,7	2,6	2,6	2,6	2,5	2,4	2,4
Poland	0,9	1	1,2	1,5	1,6	1,7	2	1,8	1,9	1,9
Denmark	2,1	2	1,9	1,9	1,8	1,8	1,8	2	1,8	1,8
Finland	2,1	2,2	2,2	2,2	2,3	2,3	2,2	1,8	1,8	1,6
Czech Republic	0,7	0,6	0,7	0,9	0,9	1,1	1,1	1,1	1,2	1,3
Hungary	0,6	0,7	0,8	0,9	1,1	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
Romania	0,4	0,4	0,5	0,6	0,7	0,7	0,8	0,7	0,8	0,8
Greece	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,7
Portugal	0,6	0,6	0,6	0,6	0,7	0,7	0,8	0,7	0,7	0,7
Slovakia	0,2	0,3	0,3	0,3	0,4	0,5	0,5	0,5	0,6	0,6
Bulgaria	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,5	0,4	0,4	0,5
Lithuania	0,2	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,5	0,4	0,5	0,5
Slovenia	0,4	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5	0,6	0,5	0,5	0,5
Estonia	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3
Latvia	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2
Luxembourg	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Malta	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Cyprus	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

(Πηγή: Eurostat, tet00038, 14/01/2013)

3.1.1 Γερμανία

Η πλέον εξαγωγική χώρα της Ε.Ε μέσα στην δεκαετία που εξετάζουμε είναι η Γερμανία. Η Γερμανία είναι η μεγαλύτερη οικονομία στην Ευρώπη, κατέχει το 20% του ευρωπαϊκού ΑΕΠ και 16% του συνόλου του πληθυσμού της ΕΕ. Το 28,1% του ΑΕΠ προέρχεται από τη βιομηχανία της, το 71,1% από τις υπηρεσίες και μόλις το 0,8% από τη γεωργία. Η παραγωγή της χαρακτηρίζεται από υψηλό βαθμό εκβιομηχάνισης και διαφοροποίησης, με κινητήρια δύναμη την καινοτομία. Η Γερμανία παράγει μηχανήματα, αυτοκίνητα, χημικά προϊόντα, κτλ. Επίσης είναι ο μεγαλύτερος παραγωγός των ανεμογεννητριών και φωτοβολταϊκών πάνελ στον κόσμο. Όμως την ανταγωνιστικότητα της γερμανικής οικονομίας

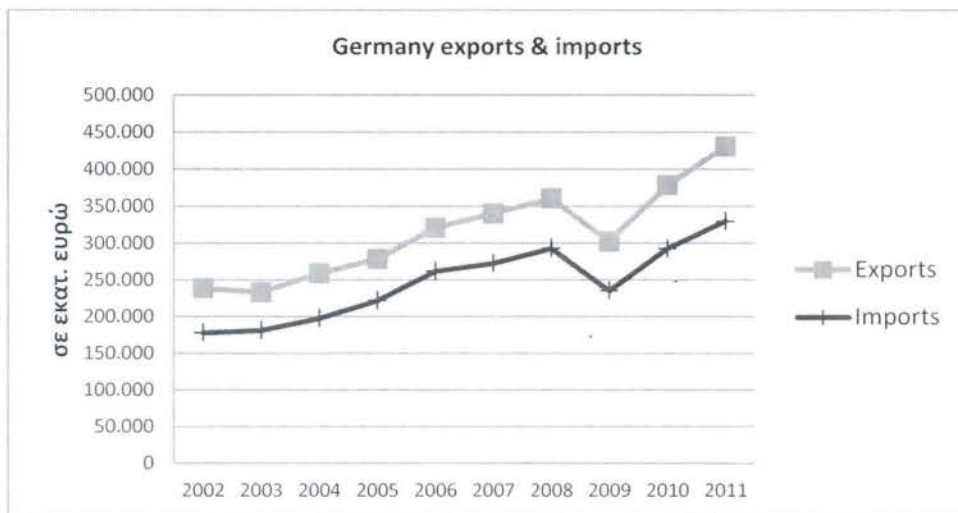
επηρεάζουν αρνητικά δύο παράγοντες (Federal Ministry of Economics and Technology, 2010) α) ο μεγάλος βαθμός εξάρτησης από τις πρώτες ύλες και β) από τα προϊόντα ενέργειας.

Η πρόσβαση σε πρώτες ύλες είναι ζωτικής σημασίας για τη γερμανική βιομηχανία υψηλής τεχνολογίας και των προϊόντων τεχνολογίας αιχμής που παράγει. Τομείς όπως η χημική βιομηχανία, η αυτοκινητοβιομηχανία, η βιομηχανία ηλεκτρικών κτλ προϋποθέτουν την ύπαρξη πρώτων υλών όπως είναι ο χαλκός, ο ψευδάργυρος, το νικέλιο και άλλα μέταλλα και βιομηχανικά ορυκτά, που όμως δεν παράγει η Γερμανία. Επίσης η Γερμανία κατά κύριο λόγο για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας βασίζεται σε θερμοηλεκτρικούς σταθμούς με καύση λιγνίτη (ο λιγνίτης είναι μια πρώτη ύλη που έχει η Γερμανία) και σε μικρότερο βαθμό από την πυρηνική ενέργεια. Τα υπόλοιπα προϊόντα ενέργειας όπως το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο είναι αναγκασμένα να τα εισάγει. Το πρόβλημα που έχει στα προϊόντα ενέργειας αλλά και στις πρώτες ύλες, οξύνεται ιδιαίτερα από την αυξανόμενη ζήτηση τους από τις αναδυόμενες οικονομίες, που οδήγησε τις τιμές τους στο παρελθόν σε πάρα πολύ υψηλά επίπεδα.

Το 2011 η Γερμανία κατέγραψε την υψηλότερη επίδοση στις εξαγωγές με 27,6% που αντιπροσωπεύουν λίγο παραπάνω από το ένα τέταρτο του συνόλου των εξαγωγών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ οι εισαγωγές της αντιστοιχούν στο 19,2%. Από το 2002 κατέχει με διαφορά το μεγαλύτερο ποσοστό επί του συνόλου των εξαγωγών. Το 2002 η αξία των εξαγωγών της Γερμανίας ήταν 238.545 εκατ. ευρώ, ενώ το 2011 έφτασαν στο ποσό των 430.836 εκατ. ευρώ, δηλ αύξηση της τάξεως του 80,61%. Οι εισαγωγές το 2002 ήταν 177.920 εκατ. ευρώ και το 2011, 329.709 εκατ. ευρώ καταγράφοντας αύξηση 85,31%. Το 2007 οι γερμανικές εξαγωγές εμφάνισαν τα πρώτα σημάδια επιβράδυνσης, το 2006 οι εξαγωγές κατέγραψαν αύξηση 15,21%, την επόμενη χρονιά ο ρυθμός μειώθηκε στο 5,92%. Αντίστοιχα κινήθηκαν και οι εισαγωγές, που είναι άρρηκτα

συνδεδεμένες με της εξαγωγές της Γερμανίας, από το 18,05% του 2006, το 2009 έπεσαν στο 4,01%.

Γράφημα 4 Οι εξαγωγές & εισαγωγές της Γερμανίας 2002-2011

(Πηγή: Eurostat, tet00038, 07.02.2013)

Η χειρότερη χρονιά για τις εξαγωγές και τις εισαγωγές της Γερμανίας, όπως και όλων των άλλων ευρωπαϊκών χωρών, ήταν το 2009. Οι εξαγωγές μειώθηκαν κατά 16,16%, από την αξία των 360.591 εκατ. ευρώ που ήταν το 2008 έπεσαν στο ποσό των 302.313 εκατ. ευρώ. Οι εισαγωγές είχαν μεγαλύτερη πτώση, 19,70%. Το 2010 το εμπόριο της Γερμανίας ανάκτησε τη δύναμη του καταγράφοντας αύξηση 25,27% στις εξαγωγές, με 378.714 εκατ. ευρώ. Οι εισαγωγές αυξήθηκαν κατά 24,44% με 292.733 εκατ. Το 2011 οι εξαγωγές έκλεισαν αυξημένες κατά 13,76% και οι εισαγωγές κατά 12,63%.

Η Γερμανία και ο δείκτης ανταγωνιστικότητας GCI

Η Γερμανία το 2011 κατατάσσεται στην 6^η θέση σε παγκόσμιο επίπεδο στο δείκτη GCI, υποχωρώντας κατά μία θέση. Αιτία είναι η μικρή επιδείνωση που παρουσίασαν η ποιότητα των δημόσιων θεσμών της καθώς

και η αποδοτικότητα των αγορών προϊόντων της. Στις επιμέρους κατηγορίες:

Η Γερμανία κατατάσσεται στη 2^η θέση για την ποιότητα των υποδομών της, η οποία διαθέτει ιδιαίτερα άριστες εγκαταστάσεις σε όλα τα μέσα μεταφοράς. Παρά τη μικρή πτώση στην κατάταξη, η αγορά προϊόντων είναι αρκετά αποτελεσματική, η οποία χαρακτηρίζεται από έντονο τοπικό ανταγωνισμό 9^η και τη χαμηλή δεσπόζουσα θέση στην αγορά από μεγάλες εταιρίες 3^η.

Ο επιχειρηματικός τομέας της Γερμανίας είναι πολύ εξελιγμένος ειδικά στις παραγωγικές διαδικασίες και τα δίκτυα διανομής, οι γερμανικές εταιρίες είναι μεταξύ των πλέον καινοτόμων στον κόσμο, οι δαπάνες είναι πολύ υψηλές στον τομέα έρευνας και ανάπτυξης (R&D) 5^η και με ισχυρή ικανότητα για καινοτομία 3^η, επιπρόσθετα ο επιχειρηματικός τομέας έχει μεγάλη απορροφητική ικανότητα στις νέες τεχνολογίες 14^η.

Στα μειονεκτήματα της είναι η ακαμψία που χαρακτηρίζει την αγορά εργασίας της (125^η για την ευελιξία στην αγορά εργασίας), όπου η έλλειψη ευελιξίας όσον αφορά τον καθορισμό των μισθών και το υψηλό κόστος απόλυσης συμβάλουν αρνητικά στη δημιουργία θέσεων εργασίας. Παράλληλα, η επιδείνωση διαθεσιμότητας επιστημόνων και μηχανικών υπονομεύει σημαντικά το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα της χώρας στον τομέα της καινοτομίας.

3.1.2 Ηνωμένο Βασίλειο

Το Ηνωμένο Βασίλειο είναι η έκτη μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο, με βάση το ονομαστικό ΑΕΠ, η όγδοη μεγαλύτερη με βάση την αγοραστική ισοτιμία (PPP), και η τρίτη μεγαλύτερη της ΕΕ. Η οικονομία του Ηνωμένου Βασιλείου περιλαμβάνει τις οικονομίες της Αγγλίας, της Σκωτίας, της Ουαλίας και της Βόρειας Ιρλανδίας. Οι εξαγωγές προϊόντων

του 2011, σύμφωνα με τα δεδομένα της Eurostat, κατατάσσουν το Ηνωμένο Βασίλειο στη δεύτερη θέση της ΕΕ με ποσοστό 14,47% του συνόλου των εξαγωγών, ενώ οι εισαγωγές αντιστοιχούν στο 14,5%. Το εμπορικό ισοζύγιο προϊόντων μέχρι το 2011 που εξετάζουμε, είναι διαρκώς ελλειμματικό. Το 2005 το έλλειμμα ήταν 48.635 εκατ. ευρώ και αυξήθηκε το 2006 κατά 44,25%, καταγράφοντας τη μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση. Το 2008 το έλλειμμα μειώνεται από 79.703 εκατ. ευρώ σε 74.883 εκατ. ευρώ. Το 2009 η αξία του ελλείμματος είναι 73.655 εκατ. ευρώ και το 2011 κλείνει με το έλλειμμα να έχει φτάσει το ποσό των 69.864 εκατ. ευρώ.

Η δημιουργία του εμπορικού ελλείμματος οφείλεται κατά κύριο λόγο στην αύξηση της ζήτησης των καταναλωτικών προϊόντων, τη μείωση της παραγωγής και τη μείωση της παραγωγής πετρελαίου και φυσικού αερίου. Το Ηνωμένο Βασίλειο έχει συγκριτικό πλεονέκτημα σε όλους τους κλάδους υψηλής τεχνολογίας, στα χημικά και ιατρικά προϊόντα, τη βιοτεχνολογία/φαρμακευτική. Επίσης έχει ισχυρό συγκριτικό πλεονέκτημα στην αεροναυπηγική και την αυτοκινητοβιομηχανία. Η βρετανική αεροδιαστημική βιομηχανία είναι η μεγαλύτερη στην Ευρώπη και η δεύτερη μεγαλύτερη στον κόσμο, ενώ η αυτοκινητοβιομηχανία είναι από τις μεγαλύτερες μονάδες παραγωγής στην Ευρώπη. (BIS ECONOMICS PAPER NO. 18, 2012).

Κατά την τελευταία δεκαετία, η ισορροπία μεταξύ των εξαγωγών προϊόντων και υπηρεσιών κλείνει θετικά προς τις υπηρεσίες. (Office for National Statistics, 2012). Το Ηνωμένο Βασίλειο από την πλευρά των εξαγωγών σε υπηρεσίες κατέχει 21,53% του συνόλου των εξαγωγών της ΕΕ. Το εμπορικό ισοζύγιο των υπηρεσιών είναι διαρκώς πλεονασματικό. Μεταξύ 2004-011 οι εξαγωγές υπηρεσιών παρουσίασαν αύξηση κατά 38,05%. Το 2004 οι εξαγωγές σε υπηρεσίες αντιστοιχούσαν στο ποσό των 94.211 εκατ. ευρώ, το 2006 παρουσίασαν τη μεγαλύτερη αύξηση με ποσοστό 15,20%. Το 2007 η αξία των εξαγωγών συνέχισε να αυξάνει αλλά με μειωμένο ρυθμό, πέφτοντας στο 11,84%. Το 2008 σημειώνεται πτώση

των εξαγωγών κατά 7,46%, η αξία των εξαγωγών είναι 116.161 εκατ. ευρώ, ενώ πτώση έχουν και οι εισαγωγές την ίδια περίοδο. Το 2009 οι εξαγωγές συνεχίζουν με μικρή πτωτική πορεία, 2,37%, ενώ το 2010 καταγράφουν σημαντική άνοδο κατά 10,55%, επιστρέφοντας κοντά στην αξία του 2005. Το 2010 η αξία των εισαγωγών είναι 130.054 εκατ. ευρώ, αυξημένη κατά 3,73%, που ενισχύονται από του τομείς της πληροφορικής και τις υπηρεσίες επικοινωνίας σε συνδυασμό με τις υπηρεσίες χονδρικής και λιανικής

Το Ηνωμένο Βασίλειο και ο δείκτης ανταγωνιστικότητας GCI

Το Ηνωμένο Βασίλειο επιστρέφει στη δεκάδα του δείκτη GCI καταλαμβάνοντας την 10^η θέση. Το Ηνωμένο Βασίλειο βελτιώνει τις επιδόσεις του σε πολλούς τομείς, επωφελούμενο από τα πλεονεκτήματα που έχει, όπως η αποδοτικότητα της αγοράς εργασίας (7^η θέση), σε αντίθεση με την ακαμψία που παρουσιάζουν πολλές ευρωπαϊκές χώρες. Επίσης συνεχίζει να έχει αναπτυγμένες (8^η θέση) και καινοτόμες (13^η θέση) επιχειρήσεις με μεγάλη εμπειρία στην αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών για τη βελτίωση της παραγωγικότητας και της λειτουργίας. Όμως το μακροοικονομικό περιβάλλον (παρόλη άνοδο του στην 85^η θέση) αποτελεί το μεγαλύτερο εμπόδιο για την ανταγωνιστικότητα της χώρας, με διψήφιο δημοσιονομικό έλλειμμα το 2010 (τοποθετώντας τη χώρα στην 138^η θέση). Επίσης η ανταγωνιστικότητα επιδεινώνεται από το μέγεθος του δημόσιου χρέους (77% του ΑΕΠ για το 2010, 120^η θέση) και το σχετικά χαμηλό ποσοστό εθνικής αποταμίευσης (12,3% του ΑΕΠ για το 2010, 119^η θέση).

3.1.3 Γαλλία

Η Γαλλία είναι η πέμπτη μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο, με βάση το ονομαστικό ΑΕΠ, η ένατη μεγαλύτερη με βάση την αγοραστική

ισοτιμία (PPP) και η δεύτερη μεγαλύτερη της ΕΕ (World Bank, 2012). Το 2011 οι εξαγωγές προϊόντων κατέταξαν τη Γαλλία στην τρίτη θέση με ποσοστό 10,7% επί του συνόλου των εξαγωγών.

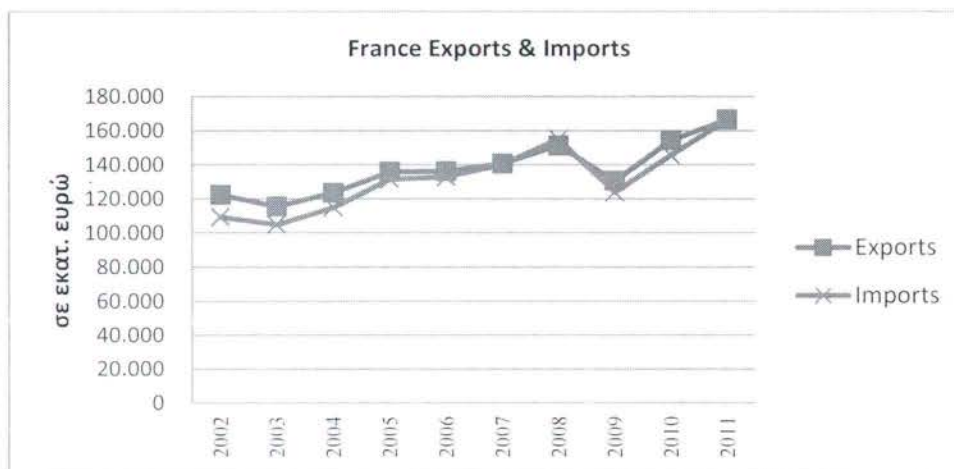
Η αξία των γαλλικών εξαγωγών το 2002 ήταν 122.418 εκατ. ευρώ, ενώ το 2011 ανήλθαν στο ποσό των 166.754 εκατ. ευρώ, καταγράφοντας αύξηση κατά 36,22%. Οι εισαγωγές την ίδια περίοδο μεταβλήθηκαν από το ποσό των 109.315 εκατ. ευρώ του 2002 στο ποσό των 166.300 καταγράφοντας αύξηση 52,13%. Το 2005 η αξία των εξαγωγών ήταν 136.033 εκατ. ευρώ, καταγράφοντας μια από τις σημαντικότερες αυξήσεις (κατά 10,01%) της περιόδου που εξετάζουμε. Παράλληλα κινήθηκαν οι εισαγωγές της ίδιας περιόδου καταγράφοντας αύξηση 4,38%. Έπειτα παρατηρείται συρρίκνωση του ρυθμού αύξησης των εξαγωγών αλλά και των εισαγωγών, σημειώνοντας το 2007 το μικρότερο πλεονασματικό ισοζύγιο 393 εκατ. ευρώ.

Το 2008 οι γαλλικές εξαγωγές καταγράφουν σημαντική άνοδο κατά 7,58%, με την αξία τους να είναι στα 151.382 εκατ. ευρώ. Αντίστοιχα ανοδική πορεία καταγράφουν οι εισαγωγές, με την αξία τους να φτάνει το ποσό των 155.069 εκατ. ευρώ, ποσοστιαία αύξηση 10,51%. Επίσης το 2008 παρατηρείται για πρώτη φορά έλλειμμα 3.687 εκατ. ευρώ στο εμπορικό ισοζύγιο των προϊόντων. Το 2009 οι εξαγωγές μειώνονται κατά 13,72% και οι εισαγωγές κατά 20,16%, η μεγάλη μείωση των εισαγωγών επαναφέρει το εμπορικό ισοζύγιο σε πλεονασματική κατάσταση. Την ίδια περίοδο το πραγματικό ΑΕΠ συρρικνώνεται κατά 2,6%, αλλά ανακάμπτει το 2010 και το 2011. Το 2010 οι εξαγωγές αυξάνονται κατά 18,26%, με την αξία τους να είναι 154.452 εκατ. ευρώ και οι εισαγωγές αυξάνονται κατά 17,80%, με αξία 145.834 εκατ. ευρώ. Το 2010 το πλεόνασμα του εμπορικού ισοζυγίου για τα προϊόντα είναι 8.618 εκατ. ευρώ και αντιστοιχεί κοντά στο πλεόνασμα που είχε καταγραφεί το 2004. Το 2011 οι ρυθμοί αύξησης μειώνονται στις εισαγωγές και στις εξαγωγές καταγράφοντας αύξηση κατά

7,96% και 14,03% αντίστοιχα. Το πλεόνασμα του εμπορικού ισοζυγίου για τα προϊόντα αντιστοιχεί στην αξία των 454 εκατ. ευρώ.

Γράφημα 5 Το εμπόριο προϊόντων της Γαλλίας 2002-2011

(Πηγή: Eurostat, tet00038, 14.01.2013)

Οι κορυφαίοι βιομηχανικοί τομείς της Γαλλίας είναι οι τηλεπικοινωνίες (συμπεριλαμβανομένων και των δορυφορικών επικοινωνιών), της αεροδιαστημικής και της άμυνας, της ναυπηγικής (πολεμικά και ειδικά πλοία), η παραγωγή φαρμακευτικών και χημικών προϊόντων, τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, καθώς και η παραγωγή αυτοκινήτων. Επίσης ο τουρισμός είναι ένα πολύ βασικό κομμάτι στο εμπόριο υπηρεσιών της Γαλλίας, η οποία είναι μία από τις πιο επισκέψιμες χώρες στον κόσμο, με τουλάχιστον 75 εκατομμύρια ξένους τουρίστες το χρόνο.

Η Γαλλία και ο δείκτης ανταγωνιστικότητας GCI

Η Γαλλία το 2011 κατατάσσεται 18^η θέση του δείκτη GCI πέφτοντας τρεις θέσεις από το προηγούμενο έτος. Οι υποδομές της χώρας

είναι μεταξύ των καλύτερων του κόσμου (4^η θέση), με εξαιρετικές συγκοινωνιακές συνδέσεις, ενεργειακές υποδομές, και επικοινωνίες.

Η υγεία του εργατικού δυναμικού, η ποιότητα και η ποσότητα της εκπαίδευσης είναι σε υψηλό επίπεδο (16^η θέση για την υγεία και την πρωτοβάθμια εκπαίδευση και 20^η για την τριτοβάθμια εκπαίδευση και την κατάρτιση).

Ο επιχειρηματικός τομέας υιοθετεί επιθετική πολιτική στην υιοθέτηση νέων τεχνολογιών για τη βελτίωση της παραγωγικότητας (13^η για την τεχνολογική ετοιμότητα). Επίσης, η πολυπλοκότητα της επιχειρηματικής κουλτούρας της χώρας (14^η θέση στο πυλώνα πολυπλοκότητας των επιχειρήσεων) και η ηγεσία της στον τομέα της καινοτομίας (17^η θέση στο πυλώνα της καινοτομίας), ενισχύεται από μια πολύ ανεπτυγμένη χρηματοοικονομική αγορά (18^η θέση) και το μέγεθος της αγοράς (7^η θέση). Τα χαρακτηριστικά αυτά συμβάλουν θετικά στην αύξηση της ανάπτυξης της Γαλλίας.

Από την πλευρά της ανταγωνιστικότητας η Γαλλία θα μπορούσε να ενισχυθεί με την περεταίρω ενίσχυση της ευελιξίας στην αγορά εργασίας, η οποία κατατάσσεται 113^η θέση, η οποία είναι χαμηλή λόγω των αυστηρών κανόνων που ισχύουν στη Γαλλία όσο αφορά τις απολύσεις και τις προσλήψεις, δημιουργώντας συγκρούσεις στις σχέσεις μεταξύ των εργαζομένων και εργοδοτών.

3.1.4 Ιταλία

Σύμφωνα με τα στοιχεία από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, την Παγκόσμια Τράπεζα και την CIA Factbook το 2011, η Ιταλία ήταν η όγδοη μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο, η τέταρτη μεγαλύτερη στην Ευρώπη και η τρίτη μεγαλύτερη στην ευρωζώνη από την άποψη του ονομαστικού ΑΕΠ, ενώ όσον αφορά την ισοτιμία αγοραστικής δύναμης (PPP) του ΑΕΠ

είναι η δέκατη μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο και η πέμπτη μεγαλύτερη στην Ευρώπη. Το εξαιρετικά υψηλό δημόσιο χρέος, τα διαρθρωτικά εμπόδια και η παραοικονομία επιβραδύνουν την ανάπτυξη, έχοντας καταστήσει τη χώρα ευάλωτη στις χρηματοπιστωτικές αγορές. Το δημόσιο χρέος έχει αυξηθεί σταθερά από το 2007, φθάνοντας στο 120% του ΑΕΠ το 2011.

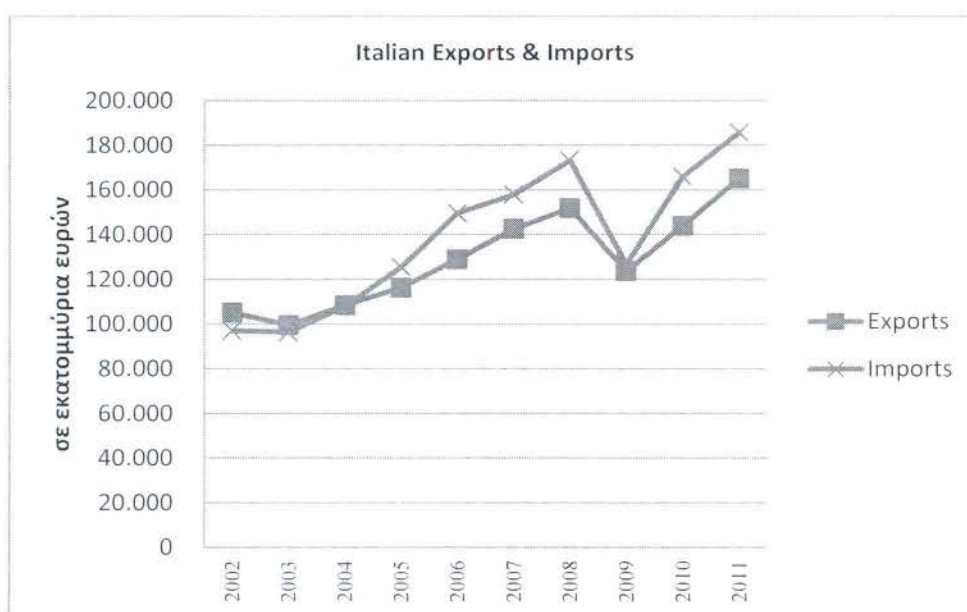
Η Ιταλία έχει μια διαφοροποιημένη οικονομία, η οποία χωρίζεται στη βόρεια ανεπτυγμένη βιομηχανική περιοχή, που κυριαρχείται από ιδιωτικές εταιρείες, και στη νότια λιγότερο ανεπτυγμένη περιοχή που εξαρτάται κατά κύριο λόγο από τη γεωργία με υψηλά ποσοστά ανεργίας. Οι βάσεις της ιταλικής οικονομίας είναι οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις που κατασκευάζουν υψηλής ποιότητας καταναλωτικά προϊόντα.

Από την πλευρά των εξαγωγών η Ιταλία το 2011 κατατάσσεται στην 4^η θέση, κατέχοντας το 10,60% επί του συνόλου των εξαγωγών σε προϊόντα και το 10,81% των εισαγωγών της ΕΕ. Από το 2002 μέχρι το 2011 οι εξαγωγές αυξήθηκαν κατά 57,10% ενώ οι εισαγωγές κατά 91,30%. Το εμπορικό ισοζύγιο προϊόντων μέχρι το 2004 ήταν πλεονασματικό, έκτοτε παρουσιάζει διαρκώς ελλείμματα. Το 2002 η αξία των εξαγωγών ήταν 105.158 εκατ. ευρώ και των εισαγωγών 97.064 εκατ. ευρώ. Το εμπορικό ισοζύγιο προϊόντων του 2002 παρουσίαζε πλεόνασμα 8.094 εκατ. ευρώ, το οποίο ήταν το μεγαλύτερο μέσα στην περίοδο 2002-2011. Το 2003 η αξία των εξαγωγών αρχίζει και φθίνει, ενώ οι εισαγωγές εμφανίζουν μικρή αύξηση. Το 2004 η αξία των εξαγωγών είναι 108.467 εκατ. ευρώ και των εισαγωγών 108.467 εκατ. ευρώ, το εμπορικό ισοζύγιο έχει μειωθεί από το 2002 κατά 94,96%. Το 2005 οι εξαγωγές είναι μικρότερες των εισαγωγών και η αξία του ελλείμματος είναι 9.182 εκατ. ευρώ. Από το 2006 οι εξαγωγές αυξάνουν αλλά με μικρότερο βαθμό από τις εισαγωγές. Το 2008 το έλλειμμα αντιστοιχεί στο ποσό των 21.462 εκατ. ευρώ.

Η παγκόσμια κρίση που ξεσπάει πλήττει έντονα τις εξαγωγές της Ιταλίας, αφού εξειδικεύεται στην παραγωγή προϊόντων πολυτελείας (G.

Giovannetti, L. Iapadre, 2012). Έτσι το 2009 μειώνονται οι εξαγωγές κατά 18,53%, οι εισαγωγές κατά 26,85% και το έλλειμμα συρρικνώνεται στο ποσό των 3.072 εκατ. ευρώ. Το 2010 οι εξαγωγές αυξάνονται κατά 16,41%, ενώ οι εισαγωγές κατά 31% και το έλλειμμα εκτινάσσεται στο ποσό των 22.068 εκατ. ευρώ, που είναι και το υψηλότερο της περιόδου που εξετάζουμε. Το 2011 η αξία των εξαγωγών είναι 165.202 εκατ. ευρώ και η αξία των εισαγωγών είναι 185.688 εκατ. ευρώ και το έλλειμμα παρουσιάζει μία μικρή κάμψη, με την αξία του να αγγίζει τα 20.486 εκατ. ευρώ.

Γράφημα 6 Οι εξαγωγές και οι εισαγωγές της Ιταλίας σε προϊόντα 2002-2011

(Πηγή: Eurostat, tet00038, 14.01.2013)

Η Ιταλία και ο δείκτης ανταγωνιστικότητας GCI

Η Ιταλία μετακινείται προς τα πάνω πέντε θέσεις στο δείκτη GCI και κατατάσσεται στην 43^η θέση το 2011, αν και παραμένει στη χαμηλότερη θέση μεταξύ των χωρών G-7. Η Ιταλία εξακολουθεί να έχει καλές επιδόσεις στις πιο σύνθετες περιοχές που μετράει ο δείκτης GCI.

Έτσι στους επιμέρους δείκτες η Ιταλία κατατάσσεται για την πολυπλοκότητα των επιχειρήσεων της στην 26^η θέση, για την παραγωγή προϊόντων προστιθέμενης αξίας σε συνδυασμό με τους επιχειρηματικούς ομίλους, που είναι από τους καλύτερους του κόσμου, στη 2^η. Η Ιταλία επωφελείται επίσης από το μεγάλο μέγεθος της αγοράς, που είναι το 9^ο μεγαλύτερο στον κόσμο, το οποίο στηρίζει την ανάπτυξη σε οικονομίες κλίμακας.

Περιοριστικοί παράγοντες της ανάπτυξης της ανταγωνιστικότητας της Ιταλίας εξακολουθούν να είναι οι διαρθρωτικές αδυναμίες της οικονομίας της. Επίσης η αγορά εργασίας παραμένει εξαιρετικά άκαμπτη, κατατάσσοντας τη στην 123^η θέση για την αποτελεσματικότητα της αγοράς εργασίας του, η οποία εμποδίζει τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Οι χρηματοπιστωτικές αγορές δεν είναι επαρκώς ανεπτυγμένες για να παρέχουν την αναγκαία χρηματοδότηση για την ανάπτυξη των επιχειρήσεων (97^η).

Άλλες θεσμικές αδυναμίες της Ιταλίας είναι τα υψηλά επίπεδα διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος και η έλλειψη ανεξαρτησίας στο πλαίσιο του δικαστικού συστήματος, τα οποία αυξάνουν το κόστος των επιχειρήσεων και υπονομεύουν την εμπιστοσύνη των επενδυτών, κατατάσσοντας έτσι την Ιταλία 88^η θέση για το συνολικό για θεσμικό περιβάλλον της.

3.1.5 Ισπανία

Η Ισπανία, σύμφωνα με τα στοιχεία από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και τα στατιστικά στοιχεία από την CIA Factbook, για το 2011 κατατάσσεται στην 13^η μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο με βάση το ονομαστικό ΑΕΠ. Επίσης είναι η πέμπτη μεγαλύτερη στην Ευρωπαϊκή Ένωση, και η τέταρτη μεγαλύτερη στην Ευρωζώνη, με βάση το ονομαστικό ΑΕΠ. Το διάστημα μεταξύ 2008 και 2012 η οικονομική ανάπτυξη της

Ισπανίας δέχτηκε βαρύ πλήγμα και η οικονομική άνθηση που είχε γνωρίσει η χώρα τη δεκαετία του 2000 αντιστράφηκε, αφήνοντας ένα τέταρτο του εργατικού δυναμικού εκτός εργασίας. Η ανάπτυξη της ισπανικής οικονομίας ήταν υπερβολικά εξαρτημένη από το ραγδαία αναπτυσσόμενο τομέα των κατασκευών και της εγχώριας ζήτησης, με αποτέλεσμα η Ισπανία να αναπτύσσεται, ενώ η εξωτερική της ανταγωνιστικότητα να παρουσιάζει σταθερή μείωση. Παράλληλα η αύξηση των τιμών και του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος ξεπέρασαν τα επίπεδα της ζώνης του ευρώ, οδηγώντας τελικά σε ένα υψηλό έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών (Juan F. Jimeno, 2009).

Η Ισπανία εξάγει αγροτικά προϊόντα, όπως σιτάρι, κριθάρι, λαχανικά, ελιές, εσπεριδοειδή, σταφύλια, κτλ. Επίσης κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα και ειδή ένδυσης-υπόδησης, τρόφιμα και ποτά, χημικά προϊόντα, φαρμακευτικά, αυτοκίνητα, πυρίμαχα κτλ. Οι εξαγωγές υπηρεσιών της Ισπανίας το 2011 αντιστοιχούσαν στο 5,26% του συνόλου της ΕΕ, με τον τουρισμό να κατέχει δεσπόζουσα θέση στις υπηρεσίες της Ισπανίας.

Η εξαγωγές της Ισπανίας το 2011 την κατατάσσουν στην 7^η θέση επί του συνόλου των εξαγωγών σε προϊόντα, με ποσοστό 4,7%, ενώ βάση των εισαγωγών κατατάσσεται στην 6^η θέση με ποσοστό 6,7%. Μεταξύ του 2002 και του 2011 οι εξαγωγές σε προϊόντα παρουσίασαν αύξηση κατά 119,54% και οι εισαγωγές 112,94%. Οι εισαγωγές ήταν μεγαλύτερες των εξαγωγών, οπότε η Ισπανία παρουσιάζει συνεχόμενα ελλείμματα στο εμπορικό ισοζύγιο των προϊόντων.

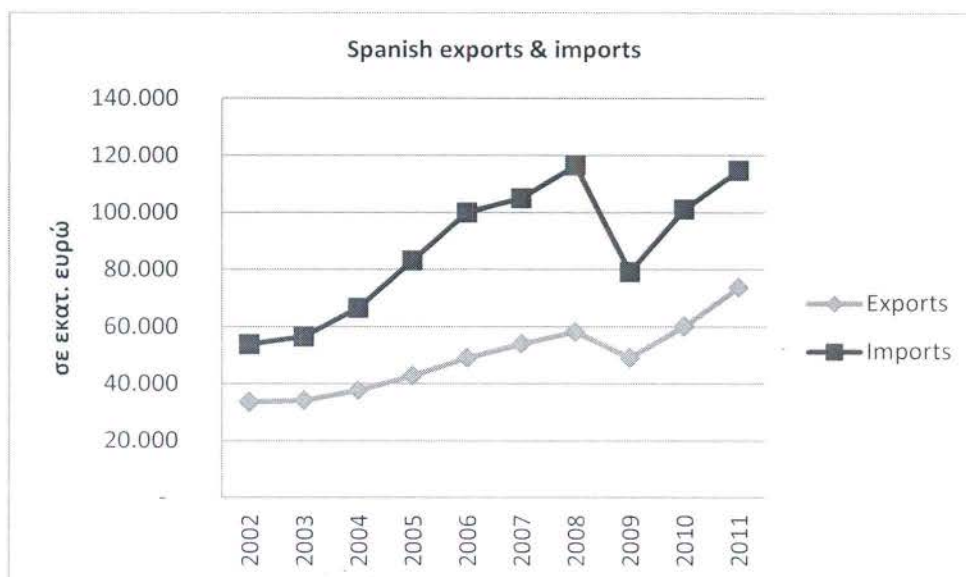
Το 2002 οι εξαγωγές αντιστοιχούσαν στο ποσό των 33.545 εκατ. ευρώ, ενώ η αξία των εισαγωγών ήταν 53.866 εκατ. ευρώ, το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου ήταν 20.321 εκατ. ευρώ. Το έλλειμμα συνεχώς αυξάνει και το 2011 διπλασιάζεται σε σχέση με το 2002, αγγίζοντας το πόσο των 41.057 εκατ. ευρώ. Οι εξαγωγές μέχρι το 2008 παρουσιάζουν αυξητική τάση με διακυμάνσεις, το 2004 η αξία των εξαγωγών ήταν 37.659

εκατ. ευρώ καταγράφοντας αύξηση 10,26% έναντι του 2003. Οι εισαγωγές την ίδια περίοδο ήταν 66.575 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 17,70%.

Το 2005 οι εξαγωγές αυξάνονται κατά 13,65% και η αξία τους είναι 42.799 εκατ. ευρώ, ενώ ακόμα μεγαλύτερη αύξηση καταγράφουν οι εισαγωγές με την αξία τους να φτάνει το ποσό των 83.179 εκατ. ευρώ, αύξηση κατά 24,29%. Το 2006 οι εξαγωγές αυξάνονται κατά 14,68%, και η αξία τους αντιστοιχεί σε 49.083 εκατ. ευρώ, ενώ η αξία των εισαγωγών είναι διπλάσια των εξαγωγών. Οι εξαγωγές εμφανίζουν τα πρώτα σημάδια επιβράδυνσης με το ρυθμό τους να πέφτει στο 20,30%.

Το 2007 οι εξαγωγές επιβραδύνονται, η αξία τους αντιστοιχεί στο ποσό των 54.029 εκατ. ευρώ και το ποσοστό αύξησης να είναι 10,08%. Οι εισαγωγές το 2007 παρουσιάζουν μεγάλη επιβράδυνση, το ποσοστό αύξησης είναι 4,98% και η αξία τους 105.054 εκατ. ευρώ. Η επιβράδυνση του εμπορίου προϊόντων συνεχίζεται και το 2008 με το εμπορικό ισοζύγιο να εμφανίζει το μεγαλύτερο έλλειμμα μεταξύ του 2002 και του 2011, με την αξία του να είναι 58.276 εκατ. ευρώ. Το 2009 το έλλειμμα σχεδόν υποδιπλασιάζεται. Οι εξαγωγές και οι εισαγωγές μειώνονται για πρώτη φορά, οι εξαγωγές κατά 15,54% και οι εισαγωγές κατά 32,06%. Το 2010 οι εξαγωγές αυξάνουν κατά 22,22% και η αξία τους αντιστοιχεί στο ποσό των 60.108 εκατ. ευρώ, ενώ οι εισαγωγές αυξάνουν κατά 27,72% και η αξία τους φτάνει τα επίπεδα του 2006. Το 2011 καταγράφεται αύξηση 22,52% για τις εξαγωγές και 13,45% για τις εισαγωγές, η αξία του εμπορικού ελλείμματος είναι 41.057 εκατ.

Γράφημα 7 Το εμπόριο της Ισπανίας σε προϊόντα 2002-2011

(Πηγή: Eurostat, tet00038, 07.02.2013)

Η Ισπανία και ο δείκτης ανταγωνιστικότητας GCI

Η Ισπανία το 2011 τοποθετείται στην 36^η θέση του δείκτη GCI, ανακτώντας λίγο από το χαμένο έδαφος. Η αλλαγή αυτή αποδίδεται στις μικρές βελτιώσεις σε διάφορους τομείς που μετρούν οι επιμέρους δείκτες και από την επιδείνωση της θέσης άλλων οικονομιών που ήταν μπροστά από την Ισπανία. Η χώρα καταφέρνει να βελτιώσει τις επιδόσεις της λόγω της ευρύτερης χρήσης των ΤΠΕ (από της 29^η θέση που ήταν ανεβαίνει στην 24^η θέση) και της αντοχής που επιδεικνύουν οι επενδύσεις στην E&A και την καινοτομία, παρά την αργή οικονομική ανάκαμψη και τη σημαντική εξασθένηση της μακροοικονομικής σταθερότητας της.

Το πολύ υψηλό και αυξανόμενο δημόσιο έλλειμμα της (134^η θέση), το υψηλό επίπεδο του δημόσιου χρέους (108^η) και το πολύ χαμηλό επίπεδο της εθνικής αποταμίευσης (83^η) προκαλούν μεγάλη ανησυχία στις χρηματαγορές με αποτέλεσμα να δημιουργείται μεγάλη δυσκολία στην πρόσβαση πόρων και από την πλευρά των επενδύσεων ιδίων κεφαλαίων (85^η θέση) αλλά και από την πλευρά της πρόσβασης σε δάνεια (99^η θέση).

Γι' αυτό είναι σημαντική η επανάκτηση σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα της μικροοικονομικής σταθερότητας τόσο από την πλευρά της μείωσης του δημόσιου ελλείμματος, όσο και από την πλευρά της θέσπισης των αναγκαίων μεταρρυθμίσεων για την τόνωση της ανάπτυξης.

Η ανταγωνιστικότητα της χώρας δέχεται μεγάλο πλήγμα τα τελευταία χρόνια από την έλλειψη ευελιξίας στην αγορά εργασίας που την κατατάσσει στην 134^η θέση, λόγω της δυσκολίας στις προσλήψεις και τις απολύσεις (137^η θέση), και της αποσύνδεσης του επιπέδου των μισθών με τα επίπεδα παραγωγικότητας (126^η θέση). Το αποτέλεσμα των παραπάνω είναι η ραγδαία αύξηση της ανεργίας μετά την οικονομική κρίση και την έκρηξη της φούσκας των κατασκευών. Παρά το καλό μορφωτικό επίπεδο των Ισπανών (η Ισπανία κατατάσσεται 3^η στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και 18^η στην πανεπιστημιακή), το ανεπαρκές εκπαιδευτικό σύστημα της δεν καταφέρνει να ακολουθήσει της ανάγκες της αγοράς για να προσφέρει τις απαιτούμενες δεξιότητες.

3.1.6 Πορτογαλία

Η Πορτογαλία το 2011, σύμφωνα με τα στοιχεία από τα Ηνωμένα Έθνη και την Παγκόσμια Τράπεζα, κατατάσσεται στην 41^η θέση και αντίστοιχα στην 40^η θέση στον κόσμο βάση του ονομαστικού ΑΕΠ. Επίσης είναι η 14^η μεγαλύτερη οικονομία στην Ευρωπαϊκή Ένωση, με ποσοστό 1,35% επί του συνολικού ονομαστικού ΑΕΠ. Η Πορτογαλία το 2011 με βάση το κατά κεφαλήν ΑΕΠ κατατάσσεται στην ΕΕ στην 19^η θέση μεταξύ των 27 και είναι κατά 23 % κάτω από το μέσο όρο της ΕΕ. Οι εξαγωγές της την κατατάσσουν στην 18^η θέση της ΕΕ το 2011. Η Πορτογαλία εξαγεί γεωργικά προϊόντα, τρόφιμα, κρασί, προϊόντα πετρελαίου, χημικά προϊόντα, πλαστικά και καουτσούκ, δέρματα, ξύλο και φελλό, χαρτοπολτό και χαρτί.

υφάσματα, είδη ένδυσης και υπόδησης, μηχανήματα και εργαλεία και βασικά μέταλλα.

Η ένταξη της Πορτογαλίας στην ΕΕ συνέβαλε στη σταθερή οικονομική ανάπτυξη της, κυρίως μέσω της αύξησης του εμπορίου που ενισχύθηκε από το χαμηλό εργατικό κόστος και την εισροή των κονδυλίων της ΕΕ για έργα υποδομής. Μετέπειτα η είσοδος της χώρας στην ΟΝΕ, της πρόσφερε σταθερότητα στη συναλλαγματική ισοτιμία, χαμηλότερο πληθωρισμό και χαμηλότερα επιτόκια (EUROPEAN COMMISSION OCCASIONAL PAPERS N° 8, 2004). Όμως η νομισματική ενοποίηση, έφερε στο προσκήνιο μια σειρά από ανισορροπίες που συνέβαλαν στην κακή οικονομική επίδοση της χώρας.

Το 1999 η οικονομία άρχισε να επιβραδύνεται και στις αρχές του 2002 εισήλθε στην οικονομική ύφεση. Η οικονομική δραστηριότητα μετατοπίστηκε από το εμπόριο προϊόντων στις υπηρεσίες, με αντίστοιχη μείωση της ανταγωνιστικότητας και ταυτόχρονη επιδείνωση των δημοσιονομικών της. Ο τομέας των υπηρεσιών έγινε ο μεγαλύτερος εργοδότης της Πορτογαλίας, έχοντας ξεπεράσει το παραδοσιακά κυρίαρχο τομέα της βιομηχανίας και της γεωργίας. Από το 2001-2002 η Πορτογαλία παρουσιάζει υπερβολικό έλλειμμα. Ο πληθωρισμός είναι πάνω από το μέσο όρο της ΕΕ, η ανεργία και τα χρέη των νοικοκυριών διαρκώς να αυξάνονται. Το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα της Πορτογαλίας το οποίο είναι το χαμηλό μισθολογικό κόστος και η παραγωγή προϊόντων χαμηλής προστιθέμενης αξίας δέχεται μεγάλο πλήγμα από τις χώρες της Ασίας και της Ανατολικής Ευρώπης (EU, Occasional Papers 79, 2011).

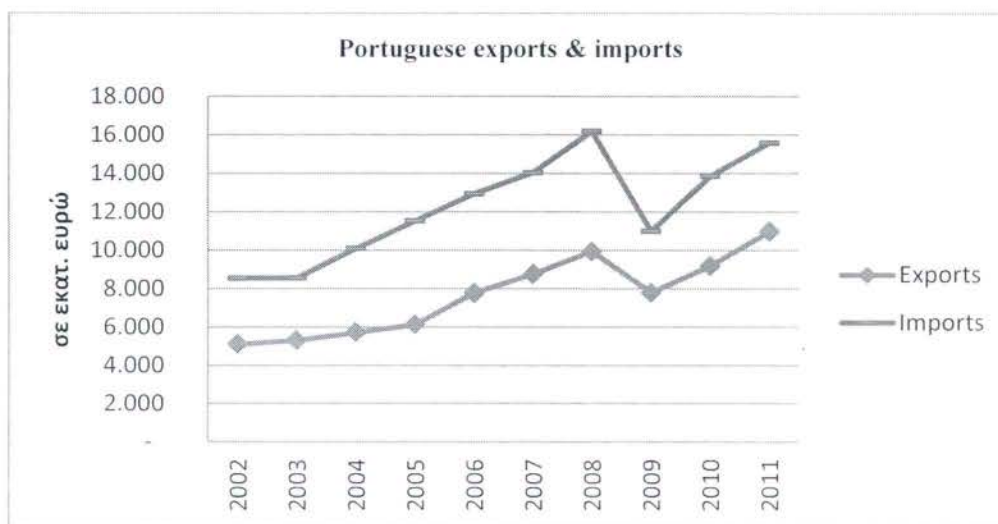
Ακλουθεί η οικονομική κρίση, που έπληξε έντονα την ήδη προβληματική οικονομία της χώρας, με αποτέλεσμα το ΑΕΠ της Πορτογαλίας να μειωθεί κατά 2,7% κατά την περίοδο 2008-2009 κυρίως λόγω της συρρίκνωσης της εγχώριας ζήτησης. Ο αντίκτυπος στην αγορά εργασίας και στα δημόσια οικονομικά ήταν ιδιαίτερα σοβαρός. Το Μάιο του 2011, η Πορτογαλία συμφώνησε να εφαρμόσει μία σειρά αυστηρών

δημοσιονομικών μέτρων προκειμένου να λάβει οικονομική στήριξη από το ΔΝΤ και την ΕΕ.

Οι εξαγωγές προϊόντων της Πορτογαλίας το 2011 αντιπροσώπευαν μόλις το 0,70% επί του συνόλου των εξαγωγών της ΕΕ. Το εμπορικό ισοζύγιο των προϊόντων είναι διαρκώς ελλειμματικό. Οι εξαγωγές προϊόντων παρουσιάζουν αύξηση μεταξύ του 2002 και του 2011 κατά 115,08%, ενώ οι εισαγωγές 82,16%. Το 2002 η αξία των εξαγωγών ήταν 5.106 εκατ. ευρώ ενώ των εισαγωγών 8.553 εκατ. ευρώ. Το 2006 η αξία των εξαγωγών είναι 7.789 εκατ. ευρώ, έναντι των 6.141 εκατ. ευρώ του 2005, η αύξηση είναι της τάξεως του 26,84%. Αντίστοιχα η αξία των εισαγωγών το 2006 είναι 12.945 εκατ. ευρώ, καταγράφοντας αύξηση από το 2005 12,32%. Μέχρι το 2008 οι εξαγωγές αυξάνουν με φθίνοντα ρυθμό, η αξία τους είναι 9.943 εκατ. ευρώ, ενώ των εισαγωγών 16.187 εκατ. ευρώ.

Το 2008 καταγράφεται το μεγαλύτερο εμπορικό έλλειμμα μεταξύ του 2002-2011. Το 2009 οι εξαγωγές υποχωρούν στα επίπεδα του 2006, η πτώση είναι της τάξεως του 21,51%, ενώ το ποσοστό υποχώρησης των εισαγωγών είναι ακόμα μεγαλύτερο 32,03%. Το έλλειμμα παρουσιάζει ιστορικό χαμηλό της δεκαετίας που εξετάζουμε και η αξία του είναι 3.199 εκατ. ευρώ. Το 2010 οι εξαγωγές αυξάνουν κατά 17,75%, ενώ οι εισαγωγές αυξάνουν κατά 25,87%. Το 2011 η αξία των εξαγωγών είναι 10.982 εκατ. ευρώ και των εισαγωγών 15.580 εκατ. ευρώ.

Γράφημα 8 Το εμπόριο της Πορτογαλίας σε προϊόντα 2002-2011

(Πηγή: Eurostat, tet00038, 07.02.2013)

Το εμπορικό ισοζύγιο υπηρεσιών της Πορτογαλίας είναι πλεονασματικό. Οι εξαγωγές υπηρεσιών το 2011 ήταν 5.466 εκατ. ευρώ και αντιστοιχούσαν στο 0,91% του συνόλου των εξαγωγών της ΕΕ. Οι εξαγωγές υπηρεσιών μεταξύ 2004 και 2011 αυξήθηκαν κατά 110,25%, ενώ το εμπορικό ισοζύγιο το 2002 παρουσίαζε πλεόνασμα 463 εκατ. ευρώ το 2012 έφτασε το ποσό των 2.075 εκατ. ευρώ. Μία μικρή πτώση στις εξαγωγές υπήρξε το 2009 κατά 4,86%, με την αξία των εξαγωγών να είναι 4.321 εκατ. ευρώ. Το 2010 οι εξαγωγές παρουσίασαν αύξηση κατά 13,15%, υπερκαλύπτοντας το χαμένο έδαφος. Η αξία των εξαγωγών το 2011 έφτασε το ποσό των 5.466 εκατ. ευρώ, καταγράφοντας πλεόνασμα 2.075 εκατ. ευρώ, που είναι και το μεγαλύτερο της δεκαετίας.

Η Πορτογαλία και ο δείκτης ανταγωνιστικότητας GCI

Η Πορτογαλία για το 2011 κατατάσσεται στην 45^η θέση του δείκτη GCI, από την 44^η θέση, η βελτίωση αυτή έρχεται σε αντίθεση με τις δυσοίωνες προβλέψεις για την επιδείνωση της οικονομίας της. Η βελτίωση

οφείλεται στην αύξηση της χρήσης ΤΠΕ σε ολόκληρη την οικονομία, που στον επιμέρους δείκτη κατατάσσεται στην 18^η θέση και στη βελτίωση του συνόλου των υποδομών της (12^η θέση) και ιδίως του οδικού δικτύου (5^η θέση).

Η ανταγωνιστικότητα της Πορτογαλίας δέχεται βαρύ πλήγμα από τη χαμηλή εθνική αποταμίευση (128^η θέση), το υψηλό έλλειμμα (122^η θέση), το υψηλό δημόσιο χρέος (128^η θέση), που εμποδίζει τις επιχειρήσεις στην εξεύρεση πηγών χρηματοδότησης. Επίσης οι ακαμψίες στην αγορά εργασίας (136^η θέση) και η μισθολογική αποσύνδεση με την παραγωγικότητα (112^η θέση) εμποδίζουν τη χώρα να παραμείνει ανταγωνιστική σε διεθνές επίπεδο. Επίσης η υστέρηση που παρουσιάζουν οι επιχειρήσεις σε E&A (41^η θέση) και στις επενδύσεις καινοτομίας, εμποδίζουν την Πορτογαλία να αναπτύξει υψηλής προστιθέμενης αξίας δραστηριότητες ώστε να μην υφίσταται τον έντονο ανταγωνισμό από τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και την Κίνα.

3.1.7 Ελλάδα

Η Ελλάδα το 2011 κατατάσσεται στην 34^η θέση με βάση το ονομαστικό ΑΕΠ μεταξύ των οικονομιών του κόσμου, σύμφωνα με τα στοιχεία από την Παγκόσμια Τράπεζα και τα Ηνωμένα Έθνη. Η ελληνική οικονομία μέχρι το 2008 ήταν «πρωταθλητής» στην ανάπτυξη, αφού η ένταξη της χώρας στην ΟΝΕ το 2001 της πρόσφερε εύκολο και φθινό δανεισμό από τις διεθνείς αγορές χρήματος και κεφαλαίου για το Δημόσιο, τις τράπεζες και τις επιχειρήσεις (Ν. Καραμούζης, Τ. Αναστασάτος, 2011). Οι μεγάλες εισροές κεφαλαίων εν μέρει τροφοδότησε τις υποδομές που σχετίζονταν με τους Ολυμπιακούς Αγώνες της Αθήνας το 2004 και τα υψηλά επίπεδα καταναλωτικών δαπανών (Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, Ετήσια Έκθεση 2011, 2012). Όμως η υπερβάλλουσα εγχώρια ζήτηση

οδήγησε σε ραγδαία αύξηση του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος και του πληθωρισμού. Ταυτόχρονα η αυξανόμενη ιδιωτική και δημόσια καταναλωτική δαπάνη μεγαλώνει το εμπορικό έλλειμμα και η εγχώρια παραγωγή δεν επαρκεί να καλύψει τη ζήτηση. Το αποτέλεσμα ήταν η επιδείνωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της χώρας, ενώ η Ελλάδα δεν προχωρά στις απαιτούμενες διαρθρωτικές αλλαγές. Μέχρι το 2009 η μέση αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ ήταν κοντά στο 4% ετησίως, έναντι του 2% στη ζώνη του ευρώ (European Commission, Occasional Papers 61, 2010). Το 2009 η χώρα βυθίζεται στην ύφεση και η οικονομία συρρικνώνεται. Μεταξύ 2008-2010 η ελληνική παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών συρρικνώνεται σημαντικά, ενώ το δημόσιο χρέος αυξάνει σε συνδυασμό με τα δημοσιονομικά ελλείμματα τα δάνεια από το ΔΝΤ, την ΕΚΤ και την Ε.Ε.

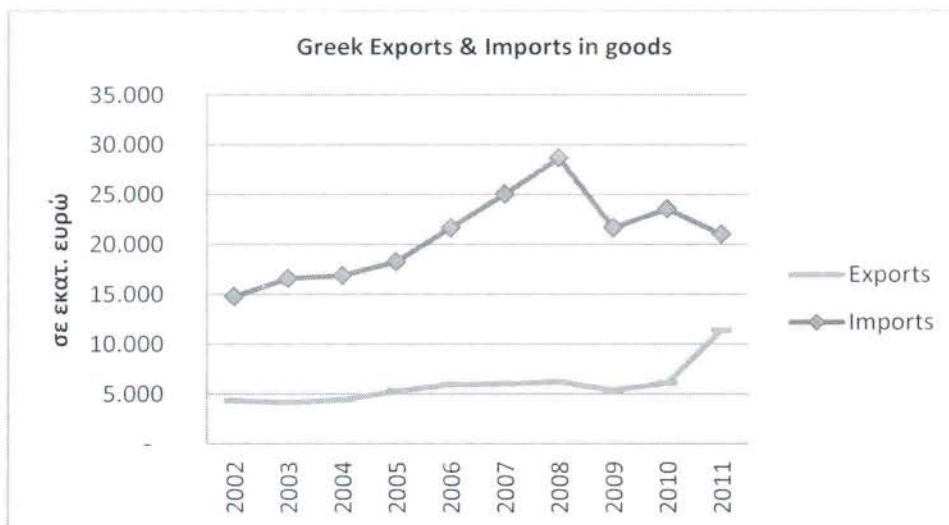
Το Μνημόνιο που υπέγραψε η Ελλάδα το 2010 προωθούσε την εσωτερική υποτίμηση και τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις προκειμένου να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα της χώρας. Το 2011 οι εξαγωγές των ελληνικών προϊόντων σημείωσαν μεγάλη άνοδο, ωστόσο οι εξαγωγές της Ελλάδας εκτός ΕΕ27 αντιστοιχούν σε λιγότερο από το 1% του ελληνικού ΑΕΠ. Η Ελλάδα ως εκ τούτου δεν μπορεί να οδηγηθεί άμεσα σε οικονομική ανάκαμψη, μέσω των εξαγωγών.

Η αξία των εξαγωγών σε προϊόντα της Ελλάδας το 2011 ήταν 1.558.415 εκατ. ευρώ και αντιστοιχούσαν στο 2,26% επί του συνόλου της ΕΕ, καταγράφοντας πρωτοφανή αύξηση της τάξεως του 86,52%. Την ίδια περίοδο η αξία των εισαγωγών ήταν 1.717.122 εκατ. ευρώ και το εμπορικό ισοζύγιο του 2011 εμφάνιζε έλλειμμα 9.626 εκατ. ευρώ, το οποίο είναι το μικρότερο της εξεταζόμενης περιόδου. Από το 2002 μέχρι και το 2011 οι ελληνικές εξαγωγές αυξήθηκαν κατά 164%, ενώ οι εισαγωγές κατέγραψαν μικρότερη αύξηση, με ποσοστό 42,07%. Το 2002 η αξία των εξαγωγών ήταν 4.314 εκατ. ευρώ, ενώ η αξία των εισαγωγών ήταν 14.792 εκατ. ευρώ. Το 2008 η αξία των εξαγωγών ήταν 6.234 εκατ. ευρώ, ενώ η αξία των

εισαγωγών είχε σχεδόν διπλασιαστεί από το 2002. Το εμπορικό ισοζύγιο παρουσίαζε μεγάλη επιδείνωση, η αξία του ήταν 22.445 εκατ. ευρώ.

Το 2009 οι εξαγωγές σταματούν τη μικρή ανοδική πορεία που είχαν μέχρι τώρα και παρουσιάζουν πτώση κατά 13,81%. Οι εξαγωγές παρουσιάζουν πολύ μεγαλύτερη πτώση, με ποσοστό 24,41%, με την αξία τους να επιστρέφει στα επίπεδα του 2006. Το 2010 οι εξαγωγές παρουσιάζουν αύξηση με την αξία τους να αντιστοιχεί στο ποσό των 6.106 εκατ. ευρώ, ενώ η αύξηση των εισαγωγών αντιστοιχεί στο ποσοστό του 8,70% και η αξία τους στο ποσό των 23.564 εκατ. ευρώ. Το 2011 οι εξαγωγές αυξάνονται κατά 86,52%, ενώ οι εισαγωγές καταγράφουν την δεύτερη μείωση τους, με ποσοστό 10,82%, παρόλα αυτά το εμπορικό ισοζύγιο προϊόντων εξακολουθεί να καταγράφει έλλειμμα.

Γράφημα 9 Το εμπόριο της Ελλάδας σε προϊόντα 2002-2011

(Πηγή: Eurostat, tet00038, 07.02.2013)

Οι εξαγωγές της Ελλάδας σε υπηρεσίες είναι πλεονασματικές και ζωτικής σημασίας για την οικονομία της χώρας. Η Ελλάδα κατέχει σημαντική θέση στο παγκόσμιο εμπόριο υπηρεσιών, λόγω της μεγάλης της δραστηριότητας στη ναυτιλία και τον τουρισμό (ΣΕΒ, 2011).

Οι ελληνικές εξαγωγές υπηρεσιών σε χώρες εκτός ΕΕ-27, κατατάσσουν την Ελλάδα στην 12^η θέση μεταξύ των 27 χωρών. Το 2004 η αξία των εξαγωγών ήταν 12.950 εκατ. ευρώ, ενώ η αξία των εισαγωγών ήταν 5.501 εκατ. ευρώ. Το 2005 η αξία των εξαγωγών εμφάνισε μία μικρή πτώση, με την αξία τους να είναι 12.614 εκατ. ευρώ, ενώ οι εισαγωγές εμφάνισαν μία μικρή άνοδο με την αξία τους να αντιστοιχεί στο ποσό των 5.611 εκατ. ευρώ.

Οι εξαγωγές υπηρεσιών μέχρι το 2008 παρουσίασαν σημαντική αύξηση, ενώ και οι εισαγωγές είχαν μικρότερο αυξητικό ρυθμό. Το 2008 το πλεόνασμα των 8.299 που καταγράφει, ήταν και το μεγαλύτερο μέσα στην περίοδο που εξετάζουμε. Το 2009 οι εξαγωγές συρρικνώθηκαν κατά 26,49% και η αξία τους έπεσε στα 12.141 εκατ. ευρώ, ενώ και η αξία των εισαγωγών μειώθηκε κατά 22,80%. Το πλεόνασμα του 2009 ήταν 5.797 εκατ. ευρώ, το οποίο ήταν το μικρότερο μεταξύ 2004-2011. Το 2010 οι εξαγωγές αυξήθηκαν κατά 15,31%, ενώ η αύξηση των εισαγωγών ήταν πολύ μικρότερη, της τάξεως του 1,42%. Το 2011 η αξία των εξαγωγών ήταν 13.655 εκατ. ευρώ, μειωμένη κατά 2,46% από το 2010, ενώ η μείωση των εισαγωγών ήταν πολύ μεγαλύτερη της τάξεως του 9,06%,

Πίνακας 14 Διεθνές εμπόριο ελληνικών υπηρεσιών εκτός ΕΕ-27 2004-2011

GEO/TIME	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Exports	12.950	12.614	13.300	14.740	16.516	12.141	14.000	13.655
Imports	5.501	5.611	5.963	6.586	8.218	6.344	6.434	5.851
Trade	7.448	7.004	7.337	8.154	8.299	5.797	7.566	7.805

(Πηγή: Eurostat, bop_its_det, 17/1/2013)

Η Ελλάδα και ο δείκτης ανταγωνιστικότητας GCI

Η Ελλάδα το 2011 κατατάσσεται στην 90^η θέση του δείκτη GCI, συνεχίζοντας τη μεγάλη πτωτική πορεία της. Το 2002 ήταν στην 38^η θέση.

το 2003 ανέβηκε στην 35^η και από το 2004 ξεκινάει η πτωτική πορεία με το 2007 να υποχωρεί κατά 18 θέσεις σε σχέση με το 2006.

Η συνεχιζόμενη κρίση χρέους που μαστίζει την ελληνική οικονομία επιδεινώνει και το μακροοικονομικό περιβάλλον της Ελλάδας κατατάσσοντας τη στην 140^η θέση του επιμέρους δείκτη. Επίσης οι χρηματοπιστωτικές αγορές υποχωρούν στην 110^η θέση, μειώνοντας περισσότερο την εμπιστοσύνη των επενδυτών. Η αξιολόγηση των δημόσιων θεσμών σε θέματα όπως η κυβερνητική αποτελεσματικότητα, η διαφθορά και κατάχρηση εξουσίας, κατατάσσουν την Ελλάδα στη χαμηλή 89^η θέση.

Η αναποτελεσματικότητα της αγοράς εργασίας, (126^η θέση), είναι επίσης ένας προβληματικός τομέας στην Ελλάδα, αν και γίνονται προσπάθειες για να αυξηθεί η ευελιξία της αγοράς εργασίας και έχουν αυξηθεί τα όρια ηλικίας συνταξιοδότησης.

Η Ελλάδα εμφανίζει σχετικά καλές επιδόσεις σε ότι αφορά τους τομείς των υποδομών (45^η θέση), της υγείας και της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (37^η θέση), της ανώτατης εκπαίδευσης και κατάρτισης (46^η θέση) της τεχνολογικής ετοιμότητας (47^η θέση) και της έκτασης της αγοράς (42^η θέση). Αυτοί οι τομείς μπορούν να συμβάλουν θετικά στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας. Το πολύ καλό επίπεδο ανώτερης εκπαίδευσης και κατάρτισης δημιουργεί καλές συνθήκες υποστήριξης των νέων τεχνολογιών και της καινοτομίας.

Πίνακας 15 Greece Global Competitiveness Index 2011-2012

	Rank (out of 142)	Score (1–7)
GCI 2011–2012	90	3.9
GCI 2010–2011 (out of 139)	83	4.0
GCI 2009–2010 (out of 133)	71	4.0
Basic requirements (20.0%)	80	4.4
Institutions	96	3.5
Infrastructure	45	4.5
Macroeconomic environment	140	3.3
Health and primary education	37	6.1
Efficiency enhancers (50.0%)	65	4.1
Higher education and training	46	4.7
Goods market efficiency	107	3.9
Labor market efficiency	126	3.6

Financial market development	110	3.5
Technological readiness	47	4.2
Market size	42	4.4
Innovation and sophistication factors (30.0%)	81	3.4
Business sophistication	77	3.8
Innovation	88	3.0

(Πηγή The Global Competitiveness Report 2011–2012)

Επομένως υπάρχουν ισχυρές βάσεις για την ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας, κυρίως στις υποδομές, στο ανθρώπινο δυναμικό και στη δυνατότητα τεχνολογικής ανάπτυξης. Όμως η διαχείριση του θεσμικού πλαισίου, η μακροοικονομική διαχείριση και οι δυνατότητες των χρηματοπιστωτικών αγορών υστερούν σε πολύ μεγάλο βαθμό με αποτέλεσμα την καθήλωση της ανταγωνιστικότητας.

Συμπεράσματα

Όπως είδαμε στην παρούσα εργασία η βελτίωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας αποτελεί κύριο ζητούμενο της οικονομικής πολιτικής όλων των κρατών, καθώς αποτελεί ένα μέσο για τη βελτίωση και διατήρηση της οικονομικής τους ευημερίας. Ιδιαίτερα δε τις τελευταίες δεκαετίες που η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας απαιτεί οι χώρες να γίνονται όλο και πιο αποτελεσματικές στη διαχείριση των οικονομικών τους πόρων, εκμεταλλευόμενες το ανταγωνιστικό τους πλεονέκτημα.

Ένα κρίσιμο ερώτημα είναι ο τρόπος με τον οποίο αξιολογείται η ανταγωνιστικότητα μίας οικονομίας, ο οποίος διαφοροποιείται από τον τρόπο που αξιολογείται η ανταγωνιστικότητα μίας επιχείρησης. Δηλαδή, στους στόχους μίας επιχείρησης μπορεί να είναι το κλείσιμο της ανταγωνίστριας της, στους στόχους μίας χώρας δεν μπορεί να είναι η καταστροφή της ανταγωνίστριας χώρας. Αντιθέτως, η παγκόσμια ευημερία και ειρήνη προϋποθέτει την ισόρροπη ανάπτυξη για όλες τις χώρες.

Ωστόσο, η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας είναι αναγκαία για να μπορέσει μια χώρα να διατηρήσει την ευημερία των πολιτών της. Συνεπώς, οι περισσότερες χώρες ή ενώσεις χωρών προσπαθούν να εφαρμόζουν στρατηγικές για τη βελτίωση της. Για παράδειγμα, βασικός στόχος της στρατηγικής της Λισαβόνας, που υιοθέτησε η ΕΕ το 2000, ήταν να καταστήσει την οικονομία της Ευρώπης την πιο ανταγωνιστική οικονομία του κόσμου έως το 2010.

Παρά τους φιλόδοξους στόχους της στρατηγικής της Λισαβόνας οι επιδόσεις της Ευρώπης στην ανταγωνιστικότητα, δεν ήταν οι αναμενόμενες, όπως είδαμε στο δεύτερο κεφάλαιο. Κύριος παράγοντας ανησυχίας είναι η υστέρηση που παρουσιάζουν οι εξαγωγές έναντι των εισαγωγών. Επειδή η ΕΕ αναγκάζεται να εισάγει πρώτες ύλες και προϊόντα ενέργειας, προκειμένου να υποστηρίξει την παραγωγή της.

Η ραγδαία αύξηση της ζήτησης των πρώτων υλών από τις αναδυόμενες οικονομίες, οδήγησε σε μεγάλη αύξηση των τιμών τους, με αποτέλεσμα τα προϊόντα της ΕΕ να γίνουν πιο ακριβά, άρα και λιγότερο ανταγωνιστικά. Το πρόβλημα οξύνεται ιδιαίτερα στα προϊόντα χαμηλής προστιθέμενης αξίας, τα οποία επίσης παράγονται από αναπτυσσόμενες χώρες με μικρότερο κόστος.

Το ρεκόρ ανόδου στις τιμές των προϊόντων ενέργειας μεταξύ του 2004–2008 επίσης έπληξε έντονα την ανταγωνιστικότητα της ΕΕ. Η εξάρτηση της από τις εισαγωγές ενέργειας, της απορροφά σημαντικά κεφάλαια, τα οποία θα μπορούσαν να επενδυθούν σε τομείς όπως η Ε&Α και η καινοτομία. Συνεπώς, η ΕΕ για να βελτιώσει την ανταγωνιστικότητα της μακροπρόθεσμα θα πρέπει να επιδιώξει την ενεργειακή της αυτονομία επενδύοντας σε τομείς όπως οι εναλλακτικές μορφές ενέργειας.

Επίσης η παραγωγή της πρέπει να στραφεί περισσότερο σε καινοτόμα προϊόντα με τεχνολογίες αιχμής, τα οποία οι αναπτυσσόμενες οικονομίες δεν είναι σε θέση να παράγουν. Όπως είδαμε και στο κεφάλαιο τρία, στο οποίο εξετάζουμε την επιμέρους ανταγωνιστικότητα των χωρών της ΕΕ με βάση το δείκτη GCI, ανεξάρτητα από την θέση κατάταξης των χωρών στο δείκτη, οι περισσότερες χώρες της μπορούν να υποστηρίξουν την ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων. Για παράδειγμα η Ελλάδα κατατάσσεται στην 90^η θέση του δείκτη GCI - η χαμηλότερη θέση μεταξύ των χωρών της ΕΕ-, παρόλα αυτά έχει σχετικά καλές επιδόσεις στις υποδομές, πολύ καλό επίπεδο ανώτερης εκπαίδευσης & κατάρτισης και τεχνολογική ετοιμότητα. Αυτοί οι τομείς μπορούν να υποστηρίξουν τη δημιουργία καινοτόμων προϊόντων. Δηλαδή, η Ελλάδα έχει τις βάσεις για να βελτιώσει την ανταγωνιστικότητά της, αρκεί να δημιουργήσει το κατάλληλο περιβάλλον. Αντίστοιχα θα πρέπει να κινηθούν και οι υπόλοιπες χώρες της ΕΕ που υστερούν σε ανταγωνιστικότητα.

Καταλήγοντας, μία πρόταση για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των χωρών που κατατάσσονται πολύ χαμηλά στο

δείκτη είναι αφενός να βελτιώσουν τους τομείς που υστερούν και αφετέρου να εστιάσουν στα συγκριτικά τους πλεονεκτήματα. Η προσπάθεια που γίνεται προκειμένου να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα μέσω της μείωσης του κόστους παραγωγής είναι καταδικασμένη, γιατί οι χώρες της ΕΕ δεν μπορούν να ανταγωνιστούν το χαμηλό παραγωγικό κόστος των αναπτυσσόμενων οικονομιών. Άλλωστε η ανταγωνιστικότητα μίας χώρας δεν καθορίζεται μόνο από την ικανότητα της να διαθέτει τα προϊόντα και τις υπηρεσίες της στις παγκόσμιες αγορές αλλά και από την ικανότητα της να διατηρεί και να αυξάνει την ευημερία των πολιτών της.

Βιβλιογραφία

- Ezeala-Harrison, F. (1999). Theory and policy of international competitiveness, London: Praeger
- United Nations (2013). World Economic Situation and Prospects Global outlook
- Robert, Z., Lawrence, Margareta, Drzeniek, Hanouz. Sean, Doherty. (2012). The Global Enabling Trade Report
- Professor, Klaus, Schwab. (2011). The Global Competitiveness Report 2011–2012, World Economic Forum
- Gilberto, Gambini. (2009). Energy prices boosted the EU-27 trade deficit in 2008, Eurostat
- EFPIA. (2012). The Pharmaceutical Industry in Figures
- ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, (2011). Η αντιμετώπιση των προκλήσεων που αφορούν τις αγορές βασικών εμπορευμάτων και τις πρώτες ύλες, COM(2011) 25 τελικό
- Τράπεζα της Ελλάδος, (2000). Εθνικό σχέδιο εισαγωγής τραπεζογραμμμάτων και κερμάτων ευρώ
- Publications Office of the European Union, (2011). External and intra-European Union trade - Data 2004-09
- WTO, (2012). World Trade Report, 2012 Trade and public policies: A closer look at non-tariff measures in the 21st century
- European Union, (2011). Europe in figures - Eurostat yearbook 2011
- European Union, (2010). Europe in figures - Eurostat yearbook 2010
- European Union, (2009). Europe in figures - Eurostat yearbook 2009
- European Union, (2008). Europe in figures - Eurostat yearbook 2008
- European Union, (2007). Europe in figures - Eurostat yearbook 2006-07
- European Union, (2005). Europe in figures - Eurostat yearbook 2005

- European Union, (2010). External and intra-European Union trade Data 2004–09
- European Union, Energy, (2012). Transport and environment indicators,
- Filippo, di Mauro. Katrin, Forster. Ana, Lima. (2010). The global downturn and its impact on euro area exports and competitiveness
- Federal Ministry of Economics and Technology, (2010). In focus: Germany as a competitive industrial nation
- BIS, (2012). INDUSTRIAL STRATEGY:UK SECTOR ANALYSIS
- Federal Ministry of Economics and Technology, (2010). The German Government's raw materials strategy
- World Bank, (2012). World Development Indicators database
- Giorgia, Giovannetti. Lelio, Iapadre. (2012). Italy in the World Economy Report for 2011-2012: Summary, National Institute of Statistics (Istat) and the Bank of Italy
- Juan, F., Jimeno. (2010). Spain and the euro, The first ten years
- European Commission Directorate-General for Economic and Financial Affairs, (2004). Occasional Papers N° 8, The Portuguese economy after the boom
- BIS, (2012). ECONOMICS PAPER NO. 18, INDUSTRIAL STRATEGY:UK SECTOR ANALYSIS
- Office for National Statistics, (2012). International Trade in Services 2010 Statistical Bulletin
- European Commission Directorate-General for Economic and Financial Affairs, (2011). Occasional Papers 79, The Economic Adjustment Programme for Portuga
- European Commission Directorate-General for Economic and Financial Affairs, (2010). Occasional Papers 61, Το Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής για την Ελλάδα